

SUBURBANIZÁCIA A IDENTITA ***ZÁVEREČNÁ VÝSKUMNÁ PRÁCA***

Harmonogram projektu

- Fáza prípravy:** úvodné stretnutia, výskumný plán, teoretická časť výskumu, organizácia výskumného
- Realizácia:** konkretizácia harmonogramu, vytvorenie dotazníkov júl-august : príprava dotazníkov a vyhotovenie online linky na testovanie v kruhu menšieho počtu respondentov prebehla medzi 10 ľuďmi
- Fáza výskumu a dotazníkov:** príprava praktickej časti projektu
september: zber údajov
október: spracovanie online dotazníkov pomocou informačných systémov
- Fáza vyhodnotenia, realizácia (november):** dedukcie, analýzy a odôvodnenia z pripravených interview
- Zhodnotenie výskumu a propagácia (december)**

Zhrnutie projektu

Zámerom projektu je realizácia výskumu v oblasti identity regiónov, najmä suburbánných území v okolí hlavného mesta a strategických miest, kde žije maďarská menšina.

Výskum, ktorého hlavnou témou je otázka skúmania identity a imidžu regiónov v oblasti socio-ekonómie, má za cieľ skúmať aj trendy v dynamicky sa vyvíjajúcej kultúre a identity tzv. "novodobých dedín". Projekt sa venuje konkrétne Žitnému ostrovu a komparáciou porovnáva suburbanizáciu aj inými trendami na Slovensku alebo vo svete.

Hlavný cieľ projektu vychádza zo sociekonomického bádania, ktoré sa zaoberá otázkami identity regiónu a jedinečnosti mikroregiónu v súvislosti s imidžom, ktorý vplýva na dôležité hospodárske ukazovatele.

Projektové aktivity zahŕňajú primárny a sekundárny výskum pomocou online dotazníkov a vyhodnotenie výsledkov, ktoré bude prezentované v záverečnej správe v dvoch jazykoch.

Cieľovou skupinou je odborná a laická verejnosť, nakoľko výsledky budú graficky aj textovo zrozumiteľne interpretované.

Abstrakt

The article speaks about the rural areas located in the suburban zone of big agglomerations and the peripheral regions. It provides an analysis of the changes in those areas after 1990, during the period of system transformation and the adjustment of the Polish economy to the European Union requirements. Special attention is devoted to population processes and related phenomena. Besides generally acceptable

statistical data, other data collected during field research in communes representing suburban and peripheral areas was used. The results of field research were also a basis of verification for general conclusions. The main conclusion of the paper is that the period of the last fifteen years has widened the gap in terms of economic and demographic development between both types of analysed areas. The dynamic development of rural areas located close to cities was accompanied by a very slow development or even stagnation of the peripheral regions.

Key words: rural areas, suburban zones, peripheral areas, Slovakia, Bratislava, Žitný ostrov

ÚVOD

Cieľom práce je skúmať, ako suburbanizovaný priestor vplýva na ľudí a ako ľudia následne vplývajú na hospodárstvo. Interdisciplinárny výskum testuje hypotézu, či regionálna identita prispieva k hospodárskemu rastu regiónu alebo naopak, ak je región hospodársky vyspelý, či tento fakt pozitívne ovplyvňuje imidž a identitu teritória, regiónu, ako geograficko - hospodárskeho celku.

Proces suburbanizácie je považovaný za jeden z najvýznamnejších transformačných procesov intraurbánnych štruktúr v postkomunistických mestách. Zmeny sa prejavujú najmä v tých častiach miest, kde využívanie priestoru nereflektuje nové sociálno-ekonomické podmienky. V postkomunistických mestách sú to na jednej strane centrum a niektoré príľahlé štvrte vnútorného mesta, na druhej strane sú to okraje mesta a prímestská zóna. Suburbanizácia zasahuje práve periférne časti mesta a zónu, ktorá bezprostredne obklopuje kompaktné mesto, t.j. prímestskú (suburbánu) zónu. Vymedzenie procesu suburbanizácie teda priamo súvisí s týmto priestorom. Z hľadiska miery komplexnosti, vyjadrujúcej vplyv tohto procesu na parciálne intraurbánne štruktúry, patrí do skupiny komplexných transformačných procesov. Tieto procesy sa prejavujú vo všetkých troch parciálnych intraurbánnych štruktúrach - morfolologickej, funkčnej a sociálno-demografickej.

V našom príspevku, ktorý má najmä teoreticko-metodologický charakter, prediskutujeme konceptualizáciu procesu suburbanizácie v rozličných bádateľských kontextoch a v rozličných krajinách. V empirickej časti príspevku sa pokúsime zistiť, či je možné identifikovať prejavy rezidenčnej suburbanizácie v prímestskej zóne Bratislavy a či sú tieto javy skôr prirodzené pre tento proces. Na základe predchádzajúcich analýz sa potvrdzuje názor, že proces suburbanizácie sa mení v závislosti od dopytu a súčasne samozrejme aj od ponuky na trhu nehnuteľností. To v praxi znamená, že v prípade slabého, podkapitalizovaného trhu s nehnuteľnosťami nie je výrazný, avšak v čase hospodárskeho rastu, nárastu trhu s nehnuteľnosťami a lacných úverov sa posilňuje. V súčasnosti prežívame dôsledky krízy, ktorá trh s nehnuteľnosťami zasiahla koncom roka 2008 a preto o jeho vplyvoch na suburbanizáciu ešte nemáme presné poznatky. V každom prípade však môžeme tieto vplyvy odhadnúť a uvažovať o nich. Súčasne sa musíme zaoberať aj skutočnosťou, že fenomén suburbanizácie je súčasťou vývojového procesu miest, a ten ako taký nie je konštantný, ale mení sa v čase a priestore. Táto zmena môže byť pomerne rýchla. Nárast sa teda môže zastaviť, dokonca môže dôjsť aj poklesu a na trhu nehnuteľností sa dokonca môžu začať úplne nové procesy.

SUBURBANIZÁCIA

1.1 Teoreticko-metodologický a konceptuálny rámec

Koncepty a definície procesu suburbanizácie sa v odbornej literatúre rôznia. Najčastejšie sa pod suburbanizáciou rozumie *proces premiestňovania sa obyvateľstva a inštitúcií z vnútorného mesta na okraj mesta a do prímestskej zóny*. V súlade s nami definovanou koncepciou vnútromestskej urbanizácie je možné tento proces charakterizovať ako *zvyšovanie stupňa urbanizácie areálov ležiacich na okraji mesta a v prímestskej zóne*. Precizovaniu našej predstavy suburbanizácie však musí predchádzať prediskutovanie

konceptov prímestskej zóny, objasnenie vzťahov suburbanizácie a urbanizácie a charakterizovanie vzniku a vývojových etáp suburbanizácie. Napokon sa sústredíme na objasnenie oneskorenia prejavov suburbanizačných procesov v podmienkach Slovenskej republiky v porovnaní so západoeurópskymi a severoamerickými mestami.

Ratzelova teória (1896), ktorá sa vyvinula popri Friedmanovi (1969 a 1974) hovorí, že centrá (cores) sú regióny, ktoré sú charakteristické veľmi významným rozvojovým potenciálom a schopnosťou generovať inovácie, pričom periférie sú stagnujúce a veľmi pomaly sa vyvíjajúce oblasti, ktoré sú závislé na centrách. Preto periférie sú nielen geografické periférie, ale aj ekonomické.

Periféria a suburbánne zóny sú komplexné priestory, ktoré nemajú univerzálne definície. O definovanie suburbánnych území v priestore sa pokúsil Burgess (1925), ktorý vyvinul periférno-koncentrický model. Podstatou tohoto modelu je teória, že sila hospodárstva je koncentrovaná do centier a periférie vykazujú horšie znaky rozvoja. Hranice periférie môžu byť preto vymedzené nielen geograficky, ale aj ekonomicky.

Hoyt (1939) argumentoval, že mestský priestor nevytvára koncentrické sféry, ale expanduje popri hlavných cestných komunikáciách. Väčšina autorov sa zhodne na tom, že existuje veľmi silná väzba medzi rurálnym a urbánnym centrom. V odbornej literatúre nachádzame rozdielne názory na to, či sa tendencie suburbanizácie okolia našich miest zhodujú s tendenciami v západnej Európe (Tímár, Váradi 2000). Vo všeobecnosti sú tendencie rozvoja miest podobné, do istej miery sa vyznačujú aj osobitosťami typickými pre strednú Európu, ktoré vyplývajú z historického vývoja daného priestoru, zo sociálno-ekonomického rozvoja miest resp. jeho časového posunu (Enyedi 1988, Rechnitzer 1994). Ďalšia ale nie menej zaujímavá otázka v prípade maďarských autorov je práve, v čom sa líši suburbanizácia vidieckych miest v rámci Maďarska od procesov v okolí Budapešti a naopak. Hybné sily sú rovnaké, ale vznikajúce problémy sú v mnohých ohľadoch podobné ako v iných štátoch.

Tabuľka 1: Demografický vývoj Bratislavy

Rok	Počet obyvateľov
1880 (Monarchia)	480 00
1890	520 00
1910 (pred svetovou vojnou)	78 223
1920	9 189
1954	154 226
1989	381 186
1991	452 588
2001	428 900
2005	455 781
2010	455 761
2012	462 036
2016	472 966

Zdroj: Demografický vývoj mesta Bratislava

1.2 Definícia a história suburbanizácie

Na základe doterajších úvah navrhujeme vlastnú definíciu suburbanizácie nasledovne: Suburbanizácia je proces, prejavujúci sa v industriálnej a postindustriálnej fáze urbanizácie, pri ktorom dochádza k zvyšovaniu miery urbanizácie areálov ležiacich v prímestskej zóne, ktoré sú v iniciálnej fáze suburbanizácie priestorovo odlúčené od kompaktného mesta (jadra mestskej aglomerácie). K zvyšovaniu miery urbanizácie dochádza predovšetkým pod vplyvom rozvoja rezidenčných areálov ako dôsledku imigrácie obyvateľstva z vnútorného kompaktného mesta, motivovanej túžbou po zvýšení kvality bývania a životného prostredia a podmienenej technologickým pokrokom v doprave. Rezidenčná suburbanizácia je nasledovaná presunom pracovných príležitostí a komerčných aktivít z centra a vnútorného mesta ako aj vznikom nových aktivít a s nimi spätých trvalých zariadení (t.j. komerčnou suburbanizáciou), čo môže v pokročilom štádiu rozvoja viesť k vzniku okrajových miest konkurujúcich pôvodnému jadrú mestskej aglomerácie. V konečnom dôsledku môže suburbanizácia vyústiť do premeny pôvodne monocentrickej urbánnej štruktúry na polycentrickú. V slovenských podmienkach nepochybne dôležitým faktorom absencie suburbanizácie bolo celkové zaostávanie urbanizačných procesov na Slovensku za západnou Európou a fakt, že urýchlená urbanizácia v období reálneho socializmu bola z veľkej miery generovaná štátnymi intervenciami - industrializáciou a modernizáciou iniciovanou "zhora". Napríklad v 50. rokoch 20. storočia žilo ešte stále 65 % obyvateľov Slovenska na vidieku. Preto o tradíciách suburbanizácie na Slovensku nemožno hovoriť. Odlišná bola situácia v českých krajoch, ktoré tvorili vyspelejšiu časť československého štátu s dlhšou tradíciou urbanizácie v jej industriálnej fáze. Tu je preto možné prijať tézu o prerušení suburbanizačných tendencií, ktoré bolo možné identifikovať v medzivojnovom období najmä na území Prahy.

Po druhej svetovej vojne teda nastalo v Česko-Slovensku obdobie nepriaznivé pre suburbanizáciu. Podľa Musila (2002) to bolo zapríčinené reštriktívnou politikou obmedzujúcou výstavbu rodinných domov na okraji miest a relatívne malými rozdielmi v nákladoch na bývanie vo vnútornom meste a prímestských sídlach. Rozvoj malých obcí v susedstve miest bol spomalený prijatím koncepcie strediskovej sústavy osídlenia, ktorá preferovala len strediskové obce. Nestrediskové obce preto upadali, nerozvíjala sa v nich technická infraštruktúra a boli nedostatočne dopravne obsluhované. V podmienkach centrálne riadenej ekonomiky neexistoval trh s nehnuteľnosťami a pozemkami, boli odstránené hypotekárne úvery a stavebné sporenie. Ekonomické nástroje trhového mechanizmu boli pri rozhodovaní o priestorovom rozdelení zdrojov a priestorovej organizácii spoločnosti nahradené politicko-administratívnymi nástrojmi (územné plánovanie), ktoré sa opierali o ideologické ciele socializmu.

Pre zabezpečenie bývania sa uprednostnila koncepcia výstavby veľkých obytných súborov - sídlisk. Sídliská boli výsledkom spolupôsobenia viacerých faktorov a interferencie ideí viacerých koncepcií - koncepcie socialistickej bytovej politiky, koncepcie modernej architektúry a urbanizmu a koncepcie socialistickej kultúry. Veľmi dôležitým faktorom bol vývoj stavebných technológií, odrážajúci trend posunu k industriálnej chápanej výstavbe obytných domov, kde dominovali princípy hromadnosti, sériovosti a štandardizácie.

Urbanistické koncepcie reálneho socializmu však celkom neobchádzali problematiku rozvoja prímestskej zóny. Inšpirujúci sa koncepciami záhradných miest vytvorili koncepciu miest-sputníkov, ktoré však mali okrem

obytnej funkcie a obslužnej vybavenosti mať svoju vlastnú hospodársku základňu a teda jeho obyvatelia by neboli nútení dochádzať za prácou do jadra aglomerácie. Satelitné mestá boli vybudované najmä v okolí Moskvy a pri ďalších veľkomestách Sovietskeho zväzu (Baku, Tbilisi, Kyjev, Charkov, Nižnyj Novgorod, Sankt Peterburg). Sputniky však neboli považované za zásadné riešenie sídelnej štruktúry. Použili sa len v prípade veľkých miest, u ktorých sa malo dosiahnuť spomalenie rastu. Rozhodujúci vplyv na rozvoj osídlenia v prímestských zónach mali územné plány záujmových území miest. V našich podmienkach vznikli prvé plány tohto druhu v 50. rokoch 20. storočia (napr. Bratislava v r. 1955), pričom tvorili súčasť smerných územných plánov miest. Pri územnom plánovaní sa vychádzalo z princípov Athénskej charty a teda dôslednej územnej del'by práce do jednotlivých funkčných zón.

1.3. Dôsledky suburbanizácie

Suburbanizácia má významné ekonomické, sociálne a environmentálne dôsledky. Pri nízkej hustote zástavby dochádza k výraznej priestorovej segregácii ľudských aktivít ako sú bývanie, zamestnanie, nákupy, a i. Suburbánne formy osídlenia si vyžadujú vyššie nároky na energiu, čas a priestor i financie. *Obyvatel'stvo bývajuce v izolovaných, až sterilne pôsobiacich obytných okrskoch, je silne závislé na dochádzke osobným automobilom do zamestnania, školy, za službami, kultúrou a zábavou.* Vysoká priestorová koncentrácia niektorých funkcií a ich značná priestorová segregácia vyvolávajú neustále prepravné toky, čo negatívne ovplyvňuje kvalitu životného prostredia. Na druhej strane **dochádza k úpadku verejnej dopravy**, ktorá nedokáže efektívne obsluhovať rozptýlenú, nízkohustotnú obytnú zástavbu.

Sociálne dôsledky suburbanizácie sa prejavujú predovšetkým v separácii, segregácii a selektívnej migrácii obyvateľ'stva. Do prímestských lokalít sa z vnútornej časti mesta sťahujú predovšetkým domácnosti s vyšším sociálnym statusom. Postupne tak môže vzniknúť segregácia medzi obyvateľ'mi predmestí a vnútornej časti mesta. Luxusné rodinné domy na vidieku si zriaďujú takmer výhradne obyvatelia s vysoko nadpriemernými príjmami a vyšším vzdelaním. Ich sociálny status tak ostro kontrastuje s pôvodným obyvateľ'stvom vidieka, čo môže viesť **k narušeniu tradičných vidieckych sídelných štruktúr v suburbánnej zóne.** Nové rezidenčné areály sú často obohnané múrmi na spôsob hradieb, čím vznikajú uzavreté komunity (gated communities). Narastá odcudzenie a strata sociálnych kontaktov medzi rozličnými spoločenskými vrstvami. V tomto smere môže rezidenčná suburbanizácia viesť k postupnému formovaniu duálneho mesta.

V súvislosti s dopadom suburbanizácie na spoločnosť môžeme hovoriť aj o kolapse geografickej a spoločenskej hierarchie. Namiesto sústredenia funkcií podľa istého hierarchického stupňa dochádza k ich rozptýleniu do niekoľkých izolovaných uzlov. Funkcie a služby sa sťahujú za zákazníkmi z centra do zázemia. Vo vnútorných mestách zostávajú nevyužitú pozemky so starými rozpadajúcimi sa budovami a v oblastiach bývalej priemyselnej výroby aj so značne znečistenou pôdou (brownfields). Investori uprednostňujú výstavbu na zelenej lúke (greenfields). Dochádza tak k strate úrodnej poľnohospodárskej pôdy, k jej zmenšovaniu a fragmentácii.

Podľa viacerých autorov (Enyedi, Musil, Šveda, Sýkora) proces suburbanizácie nie je možné zastaviť, preto je potrebné uskutočniť rôzne opatrenia pre jej regulatívny rozvoj. Škodlivý trend postupného rozvoľňovania zástavby je potrebné zastaviť. Prvé skúsenosti s usmerňovaním a korigovaním suburbanizácie (smart growth) sú známe už aj z prostredia USA (napr. v meste Portland).

1.4. Suburbanizácia v hospodárskych číslach v okolí Bratislavy

Suburbanizácia zmení nielen demografické ale aj ekonomické ukazovatele regiónu.

Tabuľka 2: HDP v okrese Dunajská Streda

			2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Región mesta Bratislava (NUTS 2)	Regionálna HDP (v EUR)	Mil. EUR	18 990,811	19 597,244	19 870,167	20 805,168	21 113,464	22 248,022	22 819,447
		Index predchádzajúci rok	105,770	103,193	101,393	104,706	101,482	105,374	102,568
Bratislavský kraj	Regionálna HDP (v EUR)	Mil. EUR	18 990,811	19 597,244	19 870,167	20 805,168	21 113,464	22 248,022	22 819,447
		Index predchádzajúci rok	105,770	103,193	101,393	104,706	101,482	105,374	102,568
Západné Slovensko	Regionálna HDP (v EUR)	Mil. EUR	21 591,484	22 923,871	23 694,849	23 708,320	24 404,660	24 558,253	25 489,039
		Index predchádzajúci rok	104,780	106,171	103,363	100,057	102,937	100,629	103,790
Trnavský kraj	Regionálna HDP (v EUR)	Mil. EUR	7 696,232	8 078,551	8 361,154	8 396,014	8 787,456	8 687,715	9 133,708
		Index predchádzajúci rok	105,489	104,968	103,498	100,417	104,662	98,865	105,134

Zdroj: Národné účty, ŠÚSR

Tabuľka 3: Prehľad celkového čerpania prostriedkov EÚ podľa jednotlivých regiónov v mil. eur

Región/ obdobie	2004-2006	2007-2013	Nárast	2014-2020
-----------------	-----------	-----------	--------	-----------

Trnavský kraj	200,860	169,48	-32 %	
Nitrianský kraj	222,72	223,52	1%	
Bratislavský kraj	160,688	224,43	64%	
SPOLU	584,268	616,89	10%	
Percentuálna časť z celej SR	31,25 %	44,32 %		

Zdroj: Tlačová správa Ministerstva financií SR:

<http://www.mfsr.sk/Default.aspx?CatID=9631>

Prognóza na základe uvedených údajov (tabuľka 2 a 3) je taktiež lineárne stúpajúca do roku 2020. Presné dôvody, prečo v poslednom programovom období Trnavský kraj nečerpá porovnateľne toľko zdrojov ako v období predchádzajúcom, sa nedajú jednoznačne stanoviť. Podľa viacerých štúdií môžu za to disparity v regióne¹. *Disparity sú nerovnomerné rozdiely v rozvoji regiónov*, ktoré už boli definované a dajú sa vypočítať nasledovnými metódami:

A. Koefficient hospodárskych rozdielov (KHR)

V prvom programovom období bol nárast HDP o 18 miliónov eur, v druhom bol už len skoro polovičný – čo je 10 mil. eur, aj keď samotné obdobie bolo 8-ročné, teda o 4 roky dlhšie. Potvrzuje to teóriu, podľa ktorej sa vyspelý región vyvíja už pomalšie. Podľa tejto prognózy bude na konci obdobia 2020, 6 – 7 miliónový nárast HDP.

Tabuľka 4: Vývoj HDP so sledovaním štandardnej odchýlky v juhozápadných krajoch Slovenska

	BA	TT	NR	KHR	BA	TT	NR	KHR	BA	TT	NR	KHR	BA
2003					2007				2009				
BA	-	5,8	+5,4 9	10,4 9	-	+ 9,7	9,9 8	19,0 5	-	+10,3 8	+10,5 3	20,9 1	-
TT	-	-	-	6,17	-	-	0,5	9,64	-	-	+ 0,15	10,5	12,2
	5,8		0,37		9,07		7		10,38			3	4
NR	5,49	0,37	-	5,86	-	-		10,5	10,53	0,15	-	10,6	12,2
					9,98	0,57		5				8	8

¹ SLOBODA, L. 2006. *Slovensko a regionálne rozdiely. Teórie, regióny, indikátory, metódy*. 2006, str. 56. Konzervatívny Inštitút M.R.Štefánika. Bratislava

Skratky: BA – Bratislavský kraj, NR–Nitriansky kraj , TT– Trnavský kraj

Zdroj:

vlastné spracovanie

Metódou určenia predbežnej a odhadovanej prognózy je regionálny výpočet korelačného koeficientu, pričom KHR je koeficient, ktorý udáva absolútnu hodnotu rozdielu HDP medzi regiónmi juhozápadného Slovenska v mikroregióne Žitný ostrov (tabuľka 4 a 5).

Tabuľka 5: Regionálne rozdiely troch pohraničných krajov na juhu Slovenska v rokoch 2003 – 2013 na základe porovnávania HDP

Kraj/suma v Eur	2003	2007	2009	2013	2015		
Bratislavský kraj	10,18	16,81	17,62	20,47	X		
Trnavský kraj	4,32	7,74	7,24	8,23	X		
Nitriansky kraj	4,69	6,83	7,09	8,19	X		

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa ŠÚ a dizertačnej práce BÉREŠOVA, Z.

Prognóza znázornená na základe predchádzajúcich tabuliek v grafe 5 v ďalšom bode predvída situáciu, ktorá bude podobne priaznivá pre Bratislavský kraj a ustálené lineárna pre ostatné dva juhozápadné kraje.

B. Index nezamestnanosti

Juhozápadné Slovensko je veľmi rôznorodý región, aj keď na prvý pohľad sa zdá byť jednotný svojím rovinným charakterom a geografickými vlastnosťami. Z aspektu hospodárskeho existuje akýsi neviditeľný múr oddeľujúci obyvateľstvo žijúce pri Dunajskej Strede a vyspelejšiu časť, ktorá sa nachádza bližšie k hlavnému mestu. Ako uvádza Blažek² „veľkosť štandardnej odchýlky však závisí i od priemernej miery nezamestnanosti v jednotlivých krajinách. Rovnaké hodnoty štandardnej odchýlky tak môžu byť dosiahnuté buď kombináciou veľkej medziregionálnej variability a nízkej priemernej miery nezamestnanosti, alebo naopak kombináciou nízkej medziregionálnej variability a vysokej priemernej miery nezamestnanosti. Štandardná odchýlka tak vlastne zachytáva určitú formu spoločenskej záťaže, ktorú v danej krajine predstavuje nezamestnanosť.“

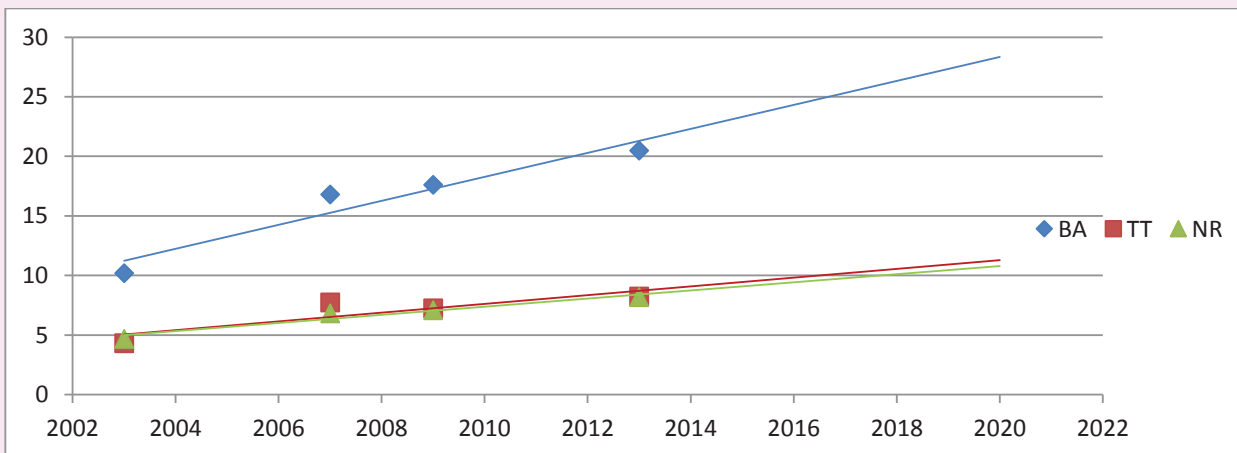
Pozitívna odchýlka znamená, že hore uvedený kraj má vyššie HDP. Logicky sú štandardné odchýlky vždy väčšie medzi krajom hlavného mesta a „vidieckymi krajinami“, v našom prípade sa Nitriansky a Trnavský kraj v odchýlkach správajú podobne, veľké odchýlky sú pri Nitrianskom a Bratislavskom kraji.

² BLAŽEK, J. 2003. *Regionální vývoj a regionální politika: hlavní přístupy v zemích západní Evropy*. In: Sýkora, L. (ed.): *Teoretické přístupy v současné geografii*, PrF UK Praha, 2003, str. 120-146.

C. Konvergencia

Otázkou konvergenzie sa zaoberá najmä tzv. nová teória rastu. Koncept konvergenzie rozpracovali vo svojich prácach v 90. rokoch 20. storočia ekonómovia R. Barro a X. Salai-Martin³. Pod procesmi konvergenzie si zjednodušene možno predstaviť znižovanie rozdielu medzi dvomi či viacerými veličinami v čase až do úrovne, keď sa rozdiel stáva zanedbateľným, teda limitne sa blíži k nule. Už z popisu je zrejmé, že ide o prevažne dlhodobopôsobiacie procesy.

Graf 5: Lineárna trendová čiara troch najviac suburbanizovaných krajov vo vývoji HDP

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov ŠÚ SR

Konvergencia sa zväčša analyzuje na základe dlhodobého sledovania HDP na osobu, prepočítaného podľa parity kúpnej sily. Absolútna konvergencia vychádza z neoklasického modelu rastu a znamená, že štát či región s nižšou úrovňou reálneho HDP vykazuje vyššie tempo rastu⁴. „Vyplýva to z postulátu neoklasických modelov, podľa ktorých sa ekonomiky približujú k rovnakému stálemu stavu, pričom ekonomiky, ktoré sú tomuto cieľu vzdialenejšie, sa mu približujú rýchlejšie, než ekonomiky, ktoré sú k nemu bližšie.“⁵

V celoslovenskom meradle sa dá povedať, že kraje v juhozápadnom regióne čerpali viac zdrojov v poslednom programovom období ako v rokoch 2004 – 2013. Disparity však nie sú priamo úmerné čerpaniu, teda tým, že sa čerpalo viac zdrojov, disparity medzi regiónmi nie sú menšie, aj keď HDP je vyšší. Konvergencia sa nachádza v prípade Trnavského a Nitrianskeho kraja na veľmi podobnej lineárnej čiare (Graf 5). Konvergencia

³ PINKOVSKI Y.- SALAI I MARTIN. *Parametric estimation of the World Income Distribution*. [online]. SALAI , 2015. [cit. 2016-01-14]. Dostupné na : <http://www.salaimartin.com/media/pdf/w15433.pdf>

⁴ MRÁZIKOVA. V [online]. NBS. 2015. [cit. 2016-01-14]. Dostupné na : http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2012/2-2012/03_biatic12-2_mrzikova.pdf

⁵ SLOBODA, L : *Slovensko a regionálne rozdiely. Teórie, regióny, indikátory, metódy*. 2006. Konzervatívny Inštitút M.R.Štefánika. Bratislava

sa má chápať vo veľmi podobných východiskových číslach a v podobnom tempe rozvoja, v prípade Bratislavského kraja je táto lineárna trenová čiara oveľa strmšia, zvyrazňujúc rýchlejší rast, ktorý bude podľa prognóz až dvojnásobne rýchlejší.

D. Korelácia

Podľa tabuľky č.6 v Maďarsku nenájdeme podobné regióny, ktoré by kopírovali rovnakú rozvojovú trasu, ako tomu bolo v prípade Trnavského a Nitrianskeho kraja. Jedinečnosť maďarských regiónov spočíva v heterogenite, pričom vzťahy medzi nimi nie sú silné. V prípade skúmaných krajov na Slovensku sú korelácie nad hodnotou 0.8. Naopak korelácia s oblasťami na severných hraniciach Maďarska je veľmi slabá. Môžeme konštatovať, že hranice medzi Maďarskom a Slovenskom skôr rozdeľujú, ako spájajú.

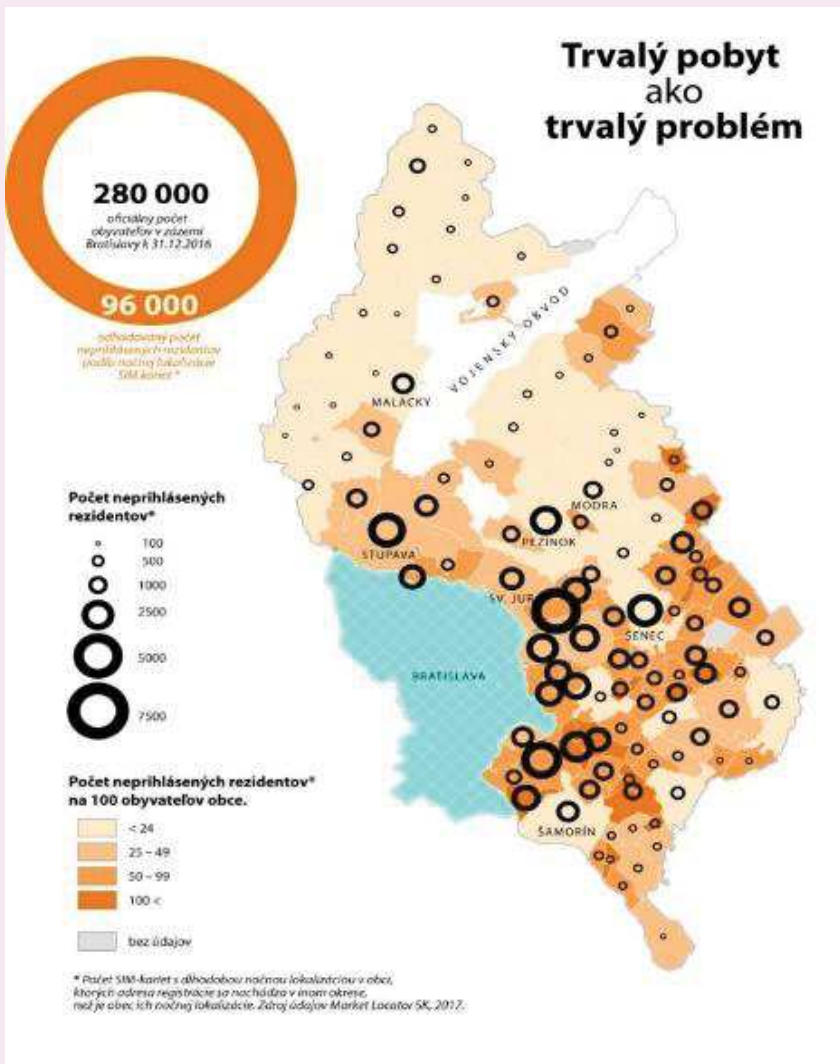
Tabuľka 6: Meranie kohézie medzi regiónmi slovensko-maďarských hraníc v rokoch 2004 – 2014

Kraje/Koeficient korelácie	Komárom Esztergom	Győr - Moson - Sopron	Bratislavský kraj	Trnavský kraj	Nitriansky kraj
Komárom - Esztergom	1	0,131			
Győr - Moson - Sopron	0,131	1			
Bratislavský kraj	0,677	-0,499	1		
Trnavský kraj	0,755	-0,204	0,868	1	
Nitriansky kraj	0,628	-0,327	0,976	0,854	1

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe správy „Területi kohéziós jelentés“ © Vláda Maďarskej republiky,
dostupné na : www.palyazat.gov.hu

Obrázok 1: Trvalý pobyt ako Trvalý problém

©VLÁDA MAĎARSKEJ REPUBLIKY. Területi kohéziós értékelési jelentés–Melléklet. [online]. Széchenyi terv, 2015. [cit. 2016-01-14]. Dostupné na : <https://www.palyazat.gov.hu/download.php?objectId=26831>

Šveda (2008) skúmal Chorvátsky Grob a Pezinok v doterajších štúdiách využitím geografických modelov, kde sa pokúsil vyčíslit' počet obyvateľov. Zo skúmania údajov GPS od mobilných operátorov vyšlo najavo, že v suburbánnej zóne Bratislavy žije 280 000 ľudí. Ide o počet zapnutých mobilných telefónov v noci, identifikovaných pomocou aplikácie Market Lokator. "Indície, že oficiálne štatistické čísla nesedia s reálnym počtom obyvateľov, sú tu už dlho, upozorňujú na to starostovia aj aktivisti. Čiastočne to naznačuje aj bytová výstavba. V rokoch 1997 až 2015 bolo v zázemí Bratislavy dokončených vyše 37-tisíc bytov, v rovnakom období sa populačná veľkosť zázemia zväčšila o 47-tisíc obyvateľov. Keby sme na jeden byt rátali s 2 a pol obyvateľmi, tak nový bytový fond vytvára kapacitu pre približne 90-tisíc rezidentov, čo predstavuje len polovicu z registrovaného nárastu populácie." (DENNIK N, Šveda)

Zdroj: Martin Šveda (Market Lokator)

2. SOCIOLOGICKÉ JAVY IDENTITY V SUBURBÁNNOM PROSTREDÍ

Pojem identity predpokladá paralelné skúmanie dvoch rôznych charakteristík na úrovni teórie a praxe: podobnosť (alebo totožnosť) a odlišnosť (rozpoznateľnosť). Kapitola vychádza z pojmu rozvíjajúcej sa identity, ktorý upresňujú definície sociológov a kulturológov. Identitu budeme chápať ako dynamický jav, čo znamená, že tento pojem nemôže byť determinovaný alebo jednoznačne definovaný. Môže znamenať i to, že ani identita osoby a sociálnej skupiny nie je dokončeným faktom, ale premennou určitostí, ktorú ovplyvnia história, zážitky i okolie.

Analýza vývoja, schopnosti vývoja, identity a imidžu regiónov je hlavným výskumným kritériom vednej oblasti socio-ekonomie. Ekonóm Gunnar Myrdal, ktorý získal Nobelovu cenu za ekonómiu (Equality Issue in

World Development) v roku 1974, formuloval teóriu ťažných a brzdných (nevýhodných) vplyvov v rámci regionálnych oblastí. Podstatou teórie je, že vývoj v jednej regionálnej oblasti je možné vždy pripojiť k pólom a je nepravidelný, má pozitívne i výrazné negatívne následky, a to možno i súčasne.

Myrdal analyzoval i nerovnocennú pozíciu jedného etnika - černochovo v USA, pričom skonštatoval, že rasová diskriminácia prerastá do hospodárskych rozdielov a tento proces zintenzívňuje diskrimináciu.

Uvedená analýza je mimoriadne dôležitá v prípade, keď sa chceme zamerať na hľadiská skúmania identity. Pri zostavení metodiky výskumu je preto kladený dôraz na vzťah medzi etnickým charakterom, priestorovým rozvojom a všeobecným stavom ekonomiky v horo-žitnoostrovských podmienkach.

Vzťah medzi centrom a perifériami začali analyzovať z ekonomického hľadiska už počas prvých desaťročí po druhej svetovej vojne.

Koncom 40. rokov 20. storočia mala nevyhnutnosť štátnych zásahov priaznivý vplyv na ekonomiku národov a snaha o spravodlivé prerozdelenie bohatstva v spoločnosti prostredníctvom priestorového plánovania požadovala tiež spoločenskú a priestorovú solidaritu. Takže na jednej strane vedecký život a s ním spojené politické pozadie, na druhej strane aktuálne sociálno-ekonomické prostredie nevyhnutne vyústilo do syntézy novej disciplíny vychádzajúcej z prechádzajúcich teórií a výskumov (Bugovics, 2004). „Rozhodovacie právomoci potrebovali účinné plánovacie nástroje, a vďaka tomu sa výrazne zdôrazňovala sociologická rola ekonómov a plánovačov.“ (Georges B., 1999)

Z hľadiska regiónu môže byť identita u nejedného jednotlivca rozhodujúca viac ako jeho pôvod. „Samozrejme tento fakt hovorí nielen o ekonomickej kríze v situácii spoločenskej pozície a v regionálnom zmysle suburbánnych obyvateľov, ale tiež o kríze identity. ”

Pre zjednodušenie Stuart Hall rozlišuje tri, od seba veľmi odlišné koncepcie identity: (a) subjektu osvietenstva, (b) sociologického subjektu a (c) postmoderného subjektu. Základom subjektu osvietenstva je človek, ktorý má pevné centrum, je jednotným individuum, je rozumná, vedomá, spôsobilá bytosť. Jeho „centrom“ je také vnútorné jadro, ktoré má už od narodenia a ktoré sa rozvíja spolu s ním, pričom v podstate sa nezmení – je kontinuitný alebo totožný sám so sebou – počas svojej existencie. Centrom vlastnej osoby je individuálna identita.

Pojem sociologického subjektu odzrkadľuje časom rastúcu komplexitu moderného sveta a myslenie, že vnútorné jadro subjektu nie je autonómne a samostatné, ale sformuluje sa počas vzťahu s tými „significkými ostatnými“, ktorí sprostredkujú subjektu hodnoty, významy, symboly – kultúru – sveta, v ktorom subjekt žije a postmoderný subjekt sa v koncepte suburbanizácie neobjavuje, tak ju ďalej nebudeme analyzovať.

V sociológii G. H. Mead, C. H. Cooley vypracovali „interaktívnu“ koncepciu identity a osoby. Podľa tohto názoru, ktorý sa stal nakoniec klasickou sociologickou formuláciou otázky, identita sa vyvíja počas „interakcie“ medzi osobou a spoločenstvom. Subjekt ešte aj vtedy disponuje určitým vnútorným jadrom alebo podstatou, pomenovaným ako „skutočné ja“, ktoré ale sa formuje a mení počas stáleho dialógu s „vonkajšími“ kultúrnymi svetmi a nimi ponúkanými vzormi identity.

Kultúrnu identitu analyzuje Zuzana Luncz, jej východisková otázka znie, či je možné spájať v postmodernizme pojem identity s pojmami ako celok, totožnosť a prítomnosť, alebo či je zjednocujúci, identifikačný postoj ešte adekvátny.

Európska tradícia v podstate znamená celok, totožnosť, identitu. Grécky *τόαυτόές* a latinský *idem* znamenajú *to isté, totožné* a sú rozhodujúce pojmy v histórii filozofie. Myšlienka predpokladaného celku, totožnosti a identity sprevádza európske myslenie, v súčasnosti však zohráva významnú úlohu ambícia smerujúca k preskúmaniu tradičného postoja a seba-názoru. Teórie rodiace sa v znamení tradickej deštrukcie, dekonštrukcie a postmodernizmu poukazujú na to, že tradičný predpoklad identity nie je relevantný. V prípade pojmu kultúra je situácia podobná, keďže väčšina kultúrnych koncepcií, vrátane teórie interkulturality a multikulturality, substanciálnym spôsobom chápe kultúru ako jednotné a totožné identity, a ako celok alebo „súbežnosť“ rozmanitosti.

Na zabezpečenie prechodu z jednotného čísla *kultúra* na množné číslo *kultúry* by mali poslúžiť modely multikulturality a interkulturality, obsahujú však veľa vnútorných protirečení tak, ako aj samotný moderný pojem kultúry.

Appadurai (1990) bol toho názoru, že kvalitu identity, ktorá sa vyvíja v pohybujúcej sa spoločnosti, opíše najlepšie pojem kultúrnej identity. Etnicky ohraničené priestory, z ktorých vzory identity vychádzali, totiž dnes už nemusia existovať.

Migrácia a suburbanizácia obyvateľov, ale i výstavba komunikácie vo virtuálnom priestore poukazujú na to, že skupiny obyvateľov sa čím ďalej tým viac stanú suverénnymi a etnicitu je treba prehodnotiť.

2.2. Regionálna identita

Regionálna identita predstavuje relatívne nový pojem a je druhom priestorovej identity. Jej vznik súvisí s politickou koncepciou regionálneho rozvoja, ktorú je možné vnímať ako decentralizačnú. Obsah koncepcie regionálnej identity ešte nie je jednoznačne definovaný, s čím súvisí aj fakt, že heslo regionalizácie je tiež nedávne, v Západnej Európe sa objavuje až v 70. rokoch 20. storočia.

Proces vývoja regionálnej identity je výsledkom snahy o znižovanie priestorových rozdielov prostredníctvom vyrovnávania rozdielov medzi rozvinutými a zaostalými časťami. Nový koncept regionalizmu sa posilnil, keďže prax ukazuje, že ekonomické procesy na lokálnej úrovni a úrovni mikroregiónov nie je možné dostatočne ovplyvniť bez zásahov na regionálnej úrovni.

V súlade s uvedeným je nevyhnutné, aby vývojová politika na úrovni regiónov a regionálna politika tvorená štátom úzko spolupracovali.

Regionálna vývojová politika prinesie takú víziu, ktorá sa stelesňuje v regionálnych vývojových koncepciách a programoch, ktoré sa rodia výsledkom priestorovo-lokálnej tvorby, s cieľom zapojenia miestnych zdrojov. (Kruse 1990).

Pri skúmaní priestorovej determinácie Maďarov žijúcich na Slovensku je potrebné identifikovať maďarský blok a maďarskú diaspóru. Vo všeobecnosti môžeme blokom označiť takú súvisiacu priestorovú jednotku, ktorej obyvatelia patriaci k skúmanej národnostnej komunite (etnickej skupine) sú vo väčšine. Typickou vlastnosťou diaspóry môže byť, že v nej žijúca komunita s jazykovým blokom sa geograficky nedotýka inej skupiny patriacej do rovnakého etnika, takže sa javí ako jazykový ostrov, a popritom nemá priame zemepisné spojenie s materskou krajinou. Taktiež komunitu, ktorá je menšia, ale má významné množstvo obyvateľov, je možné zaradiť do kategórie diaspóry. Novým pojmom sa môže stať okrajová komunita. Označenie okrajové používame v prípade tých komunít, ktoré síce znamenajú zemepisne neoddeliteľne spojené komunity s blokom, ale disponujú nízkymi ukazovateľmi čo sa týka zastúpenia komunity medzi obyvateľmi mikroregionálnej oblasti (typicky z dôvodu silnej asimilácie).

Ako nízko pomerné sú nazývané tie komunity, v ktorých obyvateľstvo patriace k národnostnej menšine nedosahuje úroveň 20% v miestnej samosprávnej jednotke (v obci) (vychádzajúc zo zákona o používaní menšinového jazyku). Počas asimilácie nastala takáto situácia v mnohých slovenských obciach, ako napríklad Kvetoslavov - Úszor.

Spojitosť s rodnou krajinou u Maďarov žijúcich na Slovensku skúmala Zuzana Lampl (Z. Lampl, Szlovákiai és magyar II., FKI, 2018, 87 str). V roku 2011 za svoju vlasť označilo Slovensko 35 percent Maďarov žijúcich na Slovensku, až potom nasledovali názvy ako Žitný ostrov, historické Maďarsko, Európa a ďalšie. Toto prepojenie je v prvom rade priestorové, v druhom rade má štátny charakter. Podľa suburbánneho výskumu z roku 2008 majú ale obyvatelia tejto oblasti prevažne slovenskú národnosť a nehovoria po maďarsky. Aj tu je vidieť silu identity a vplyv prepojenia na rodnú krajinu. Druhá najväčšia skupina Maďarov žijúcich na Slovensku vníma Slovensko ako svoju vlasť a nie je novinkou ani zložitejší obraz vlasti, zanedbateľný počet považuje za svoju vlasť Európu, alebo celú maďarskú jazyčnú oblasť. Aj pomery trojičného obrazu vlasti sa menili od roku 1997, keďže vtedy pod pojmom domovina chápali aj suburbánne zóny Žitného ostrova, ktoré Maďari - Horniaci vnímajú ako maďarskú oblasť na Slovensku, Horná Zem – Felvidék. Uvedené štatistiky poukazujú na rozdiely medzi dvoma hlavnými cieľovými skupinami, to znamená medzi starousadlíkmi a prisťahovalcami, zároveň je prítomný i miešaný vzor.

2.3. Hľadiská výskumu priestorovej identity

Aby sme identifikovali hľadiská výskumu, je nevyhnutné realizovať interdisciplinárnu ekonomicko-geografickú analýzu, so zameraním na otázky regionálneho vývoja, infraštruktúry, transformácie verejnej správy a vývoja spoločnosti.

Pri zostavovaní výskumnej metodiky venujeme zvláštnu pozornosť etnicite podľa Myrdala, ako aj vzťahu regionálneho rozvoja a všeobecného stavu ekonomiky.

Väzby medzi centrom a perifériou miest začali vedci analyzovať z ekonomického hľadiska počas prvých desaťročí po druhej svetovej vojne. Podľa tvrdení výskumov ekonomické zaostávanie jednotlivých oblastí je možné zmierniť kultúrnou revolúciou, keďže zaostávanie sa dotýka aj kultúrnej dimenzie.

Kultúra je dôležitým prvkom nášho výskumu, pretože identitu je potrebné vnímať zásadne ako kultúrnu dimenziu. Takto zameraný výskum nachádzame u Johna Friedmanna, ktorý skúmal okrem iného i témy endogénneho a exogénneho vývoja a územného rozvoja. Téma územného rozvoja téma vyvolávala veľký záujem vo vedeckom svete už v 70. rokoch 20. storočia. Skúmanie územného vývoja sa stalo samostatnou výskumnou oblasťou, zahŕňajúc analýzu endogénne-exogénneho vývoja, spoločensko-ekonomických procesov smerujúcich zdola nahor (od ľudu k inštitúciám). V prípade oblastných výskumov pri ekonomických a sociologických metódach bolo nevyhnutné aplikovať geografické hľadisko. Práce Paula Krugmanna o novej ekonomickej geografii sa objavujú už na začiatku 90. rokov 20. storočia. V tom istom čase, najmä v oblastiach vysokého vzdelávania, prebiehala vo svete ostrá diskusia (Georges B., 1999), týkajúca sa produktivity regionálnej vedy a pozícia výskumnej oblasti vo vysokom vzdelávaní sa medzitým oslabila. Nové poznatky, ktoré priniesli práce P. Krugmana sa opierali o pozadie a orientáciu na **novú ekonomickú geografiu** (new economic geography).

Henry Lefebvre napríklad považoval za dôležité hľadisko pri priestorovom delení demonštráciu moci, lebo priestor dáva akýsi nástroj na kontrolu, kým Neil Smith priestor vníma ako objektivitu so spoločenskou hĺbkou. Z hľadiska nášho výskumu je tento aspekt pomerne vzácny, keďže počas môjho bádania sa potvrdilo, že vývin a existencia územnej identity k priestoru sa viaže na spoločenstvo a ľudské vzťahy. Vnímание identity u jednotlivých spoločenských skupín sa odlišuje, **silnejšie vnímajú identitu tí, ktorí majú v rukách lokálnu moc, než tí, ktorí nemajú takúto 'pozíciu'**.

Samozrejme autori spomínaní v tejto kapitole predstavujú len zlomok histórie myslenia o priestore a o perspektíve geografických oblastí. Jozef Nemes Nagy (J. Nemes Nagy, 1993) uvádza tri hlavné prístupy v regionálnej vede, ktoré pomenúva nasledovne: na jednej strane existuje prístup, ktorý vysvetľuje geografii ako integračný a syntetizačný systém, ktorý tradične obsahuje regionálny prístup a metodiku. Druhý prístup predstavuje opačný postoj, teda že regionálne vedy existujú bez podriadených jednotiek, ale so spoločnými súbormi. A nakoniec je to prúd, ktorý vysvetľuje regionálnu vedu ako spoločný súbor vied zaoberajúcich sa priestorom.

Výskumy týkajúce sa priestorovej štruktúry dokazujú, že etapy vývoja hospodárskej štruktúry a vývojové fázy urbanizačných procesov v postkomunistických štátoch sú rovnaké ako v západoeurópskych krajinách. Uvádzajú (Enyedi, 1989), že zaostalosť regionálneho vývoja a siete aglomerácií sú následkom oneskorenia aktivity socialistického systému štátu. Podľa predstaviteľov vednej oblasti výzva regionálnej vedy na začiatku tretieho tisícročia spočíva v analýze globalizačných procesov a tiež v skúmaní ich súvislostí so spoločensko-hospodárskymi tendenciami a vyvodenie záverov, uvedenie orientácií pre rozhodujúce authority (J. Enyedi, 2000, Konferencia).

Podľa hore uvedeného je vidieť, že je potrebné, aby preferenčné kritériá a analytická metodika regionálnej vedy tvorili súčasť regionálneho skúmania identity. Jednak z dôvodu aplikácie hospodársko-štatistických ukazovateľov na úrovni ohraničených regiónov, no taktiež v dôsledku citlivosti na lokálne nerovnosti. Dôležitou oblasťou skúmania je vymedzenie hraníc priestoru, čo by bez štatistických ukazovateľov, hospodárskych a štruktúrnych vzťahov nebolo možné uskutočniť. Jedným z krokov výskumu je predstavenie a analýza vlastností

vzťahu medzi silou regionálnej identity a regionálnym rozvojom, ktorý je tiež dôležitým 'senzitívnym' bodom regionálnej disciplíny. Výskum preto musí obsahovať tento regionálny prístup.

2.4. Sociologické javy identity : puto, vzťah, domov

Fenomén suburbií (predmestí) je v istom zmysle paradox, keďže prvotným cieľom sťahovania na predmestia je pohodlie a bezpečie, ale samotný proces môže byť v konečnom dôsledku priam nepohodlný a preplnené obytné zóny naznačujú neistotu, ako o tom referujú americkí odborníci na suburbanizáciu posledných 50 rokov. Sťahovanie na predmestie znamená únik od vlámaní, od civilizačných chorôb spôsobených veľkomestami, od znečistenia životného prostredia smerom z centra mesta a rušných častí mesta do zelenej zóny. V 50. rokoch 20. storočia bola suburbanizácia používaná na ochranu občanov, keďže v USA počas studenej vojny proti Japonsku prišli na to, že väčšie a husto osídlené mestá sú vo vojne zraniteľnejšie. Koncepciu tzv. „amerického sna“ podporovala federálna banka i štát. Štúdie, ktoré pozorovali izoláciu ľudí, poukazovali na to, že napriek tomu, že sa obyvatelia predmestí v USA neizolujú stavaním veľkých plotov okolo svojich obydli (čo je pre Európu charakteristické), ich život je závislý od osobných automobilov. Koncepcia USA o americkom sne a možnosť ľahkého dosiahnutia úveru živia segregáciu. Obyvatelia mesta sú globálne šťastnejší ako obyvatelia predmestí, majú menej alebo iné starosti.

Podľa Nate Berga nie suburbanizácia, ale viac samotná izolácia je zodpovedná za začatie negatívnych procesov. Ďalším dôvodom, prečo život na predmestí nie je vhodný najmä pre deti, je, že zbavuje ľudí sociálnych kontaktov.

Spomína sa napríklad fenomén „zelená vdova“ tzv. Green Widow, ktorý označuje takú etnickú skupinu suburbanálnych žien, ktorá podľa zhlukovej analýzy spĺňa podmienky izolácie a dezintegrácie, a ktorej členky zodpovedajú nasledujúcemu opisu: „zelená, keďže býva v nádhernom, stromami obkolesenom, drahom dome, a vdova v luxusnom dome pri umývačke riadu, keďže jej partner zarába peniaze vo veľkomeste na úhradu týchto služieb”.

Snaha o vytvorenie komunity už nie je prioritou, keďže sa sem obyvateľstvo sťahuje kvôli pokoju. Najčastejšie je to práve príroda a pokoj, ktoré nenachádzajú – okrem neustáleho státia v dopravných zápchach dostanú betónovú a tehlovú džungľu uprostred širokého priestranstva, často bez zavedenia inžinierskych sietí a požadovanej technickej infraštruktúry.

Reakciou na tento proces je sťahovanie sa späť. V socio-ekonomickom výskume sa objavuje pojem gentifikácia (opak suburbanizácie), čo znamená sťahovanie mladej bohatej strednej vrstvy (tzv. yuppies) do menej lukratívnych miest, kde postupne vytlačujú nižšie vrstvy, pre ktoré sa život v týchto oblastiach stáva cenovo nedostupným. Uvedenému fenoménu je venovaná časť výskumu v 4. kapitole, kde sa zaoberáme pojmi: izolácia, dezintegrácia, komunita, regionálna kultúra, regionálny, identita, regionálna lojalita a imidž oblasti.

Priestorová segregácia povýšila centrum mesta na priestor určený pre elitu. Prestíž oblasti sa zvyšuje, objavuje sa nový životný štýl, ako i nové služby, kým iné zaniknú. Viacerí bohatí slobodní mladí si uvedomujú

nevýhody života na predmestí: dlhé dochádzanie za prácou, nedostatok služieb a výdavky spojené s nimi i s údržbou rodinného domu, režijné náklady a dodatočné pracovné zaťaženie. V prípade zástavieb rodinných domov sa môžeme stretnúť s ich prísnu separáciou od ostatných oblastí - vstup do týchto priestorov môže byť obmedzený alebo i kontrolovaný, čo je fyzickým prejavom procesu separácie. Na pomenovanie takýchto sídlisk sa zaužíval výraz citadela. Ide o miesta obývané takzvanými uzavretými komunitami. Citadely sú charakteristické pre bohatšie vrstvy v USA a pre bohaté štvrte Strednej Európy.

Podľa Švedu (2016) časť prisťahovalcov sa v novej lokalite nesnaží ukotviť, lebo by to pre nich do budúcnosti znamenalo neočakávané obmedzenia. Zmenu trvalého pobytu preto nezvažujú a nechávajú si „zadné dvierka“, ktoré im umožňujú flexibilnejšie zmeniť bývanie, napríklad ak ich očakávania v novej lokalite nie sú naplnené. Naopak, časť prisťahovalcov, prichádza do nového bývania s cieľom vybudovať si nový domov a pevne sa ukotviť v novej lokalite. Za rozhodnutím ponechať si trvalý pobyt v mieste predchádzajúceho bývania a však nepochybné skrývajú rozmanité dôvody. Kým pre niekoho môže ísť o praktický problém, pre iného to má zásadný psychologický rozmer. Neochota prihlásiť sa na trvalý pobyt v obci môže byť určitým spôsobom odmietnutím vidieckej kultúry a identity. Ponechanie si trvalého bydliska v meste tak nemusí byť len z finančných dôvodov. Môžeme ho vnímať aj ako symbolické puto, ktoré viaže migrantov k miestu ich pôvodného bydliska (2016). „Predstava že Kysučan alebo Stredoslovák príde za rodinou s „dunajskostredskou ŠPŽ“, môže byť pre niekoho problém. Keď sa na to pozrieme v širšom kontexte, môžeme uvažovať, že pojem domov nadobúda v súčasnosti nové významy. Z pôvodného vnímania ako centrálného bodu existencie a bašty sociálneho a kultúrneho sveta sa vnímanie domova v suburbiách spája skôr s miestom na oddych, seberealizáciu, trávenie voľného času a podobne. Ak sa ľudia rozhodnú zmeniť trvalý pobyt, tak je to často riešením konkrétnej životnej situácie, napríklad pri potrebe prihlásiť detí do škôlky. Môže tak však urobiť iba jeden z partnerov.“ -tvrdí Šveda.

Podľa Zsuzsanny Lampl na otázku „Kde je Váš domov?“ sa väčšina opýtaných cíti doma vo svojom pôvodnom bydlisku, 82 percent si zvyklo na nové bydlisko, 14 percent si síce zvyklo, ale niečo im chýba, 4 percentá dopytovaných si ešte úplne nezvykli. Na otázku, či by sa chceli odtiaľto odsťahovať, 71 % respondentov odpovedalo záporne, čo znamená rozhodne nie, chcú zostať v novozvolených suburbiách. 9 % sa chce odsťahovať a 4 % aj robia konkrétne kroky, aby sa čím skôr odsťahovali. Na otázku, či si obyvatelia všimli nejaký prejav diskriminácie počas suburbanizácie, sme našli odpoveď, že na Žitnom ostrove k tomuto javu nedochádza vôbec. Musíme ale dodať, že táto výskumná vzorka bola v prospech maďarskej národnosti, a vôbec nereprezentovala aktuálne demografické zloženie. Vo výskume malo 16 % respondentov slovenskú národnosť a 81% malo maďarskú.

Táto štúdia sa zaoberá v prvom rade identitou suburbánnych obyvateľov ako celku v kontexte regionálnej identity, v druhom rade identitou národnostných menšín v kontexte regionálnej a národnostnej identity. Otázkami v oblasti identity a suburbanizácie so zameraním na spolužitie komunit a národnostných menšín sa môžu preto zistiť väčšie interakcie práve v suburbiách. Je zaujímavé sledovať, aké je priestorové rozdelenie a ako sa prispôbia ľudské aktivity novým spoločenským podmienkam. Medzi zmenami spoločenských vzťahov a zmenami priestorových konštrukcií ale nie je jednosmerný vzťah. Modifikované priestorové konštrukcie môžu významne ovplyvniť charakteristické črty miestneho spoločenstva a rôzne aspekty vývoja komunit.

3. VÝSKUM

3.1 Cieľ výskumu

Hlavným cieľom výskumnej práce je určiť, ako vplývajú suburbánne procesy na ľudí žijúcich v danom priestore, ako aj na plánovanie ich životnej cesty a komunitu. Preskúma vzťah kultúry, identity a suburbanizácie v našom regióne - na Žitnom ostrove. Výskum suburbánnych procesov sa tu zakladá na dvoch charakterových predpokladoch, podľa ktorých regionálna identita do určitej miery prispieva k ekonomickému rozvoju, v prípade rozvinutého regiónu môže pozitívne vplyvať na identitu, ako aj na geograficko - hospodársky celok regiónu, na jeho rozhodujúce prostredie.

Výskumná časť práce testuje hypotézu, či regionálna identita prispieva k hospodárskemu rastu regiónu alebo naopak, ak je región hospodársky vyspelý, či tento fakt pozitívne ovplyvňuje imidž a identitu teritória, regiónu, ako geograficko - hospodárskeho celku. Budú sformulované odporúčania týkajúce sa stratégie regionálneho rozvoja hospodárstva pre Južné Slovensko, a to na základe suburbanizačných výskumov so zameraním na dopytovanie o pomeroch bývania v suburbánnych obciach u prisťahovaného a domáceho obyvateľstva Žitného ostrova. Výskumy skúmajúce identitu sú veľmi dôležité nielen v regionálnej oblasti, ale na celom Slovensku z hľadiska regionálnych disparít, ako v slovenských, tak i v maďarských a v rómskych menšinových komunitách, v záujme toho, aby sa polepšili dlhodobé hospodárske ukazovatele. Pri zostavení dotazníka sme kládli veľký dôraz na hlavný cieľ, ktorým je okrem teoretických výkladov nájsť aj praktické riešenie; aby vyhodnocovanie výskumu v prípade potreby smerovalo k definovaniu cieľov špecifických pre danú regionálnu oblasť, spolu s nasledovnými čiastkovými cieľmi:

Objasnenie a určenie vplyvu daných kľúčových pojmov na regionálnu ekonomiu, ako napríklad aglomeračné siete vzniknuté v rámci kohéznej politiky, a snaha o dosiahnutie hospodárskeho rastu v regionálnej oblasti, ktorá je najväčšou stredoeurópskou oblasťou v Európskej únii a v Slovenskej republike. Určuje charakteristické črty predmestia geografickej regionálnej oblasti v zrkadle aglomerácie regionálnej politiky a suburbánnych vlastností.

Keďže z hľadiska južného Slovenska hovoríme o silne centralizovanom trhu práce smerom k hlavnému mestu Bratislava, z teórie centrum - periféria sa potvrdzuje nevyhnutnosť zaoberať sa taktiež **úlohou zbierania a analyzovania dát v oblasti trendov, postojov, prístupov, názorov a skúseností** s daným fenoménom. Výskum bude z hľadiska obyvateľstva doplnený o otázky spoluzitia, spolupráce, identity, kultúry a vplyvov. Poslúži ako návod na riešenie problémov predmestských priestorov spolu s porovnaním príkladov dobre praxe z ostatných krajín sveta (Švédsko, USA, Holandsko a iné krajiny).

3.1.1 Metodika výskumu

Hlavným cieľom prieskumu bolo určenie postojov v oblasti identity a regionálne správanie sa obyvateľstva, podľa ktorej sa suburbánne oblasti a ich aktuálne obyvateľstvo nie vždy nevyhnutne prispôbujú danej regionálnej oblasti. Tu je dôležitým faktorom aj spôsob, akým chápeme význam osobitnej, národnej, kultúrnej a regionálnej identity (kapitola 2.2.). Aktuálny kontext poukazuje na osobnú, regionálnu a kultúrnu identitu vo svetle žitnoostrovského regionalizmu; národnostná identita ako taká, nie je rozhodujúca z hospodárskeho hľadiska v procese suburbanizácie, keďže 80 % opýtaných pochádza pôvodne z inej oblasti, ako z bratislavskej aglomerácie žitnoostrovského mikroregiónu. Okrem dotazníkových výskumov bola realizovaná i analýza obsahu, ktorá načrtla niektoré lokálne problémy, a situačná analýza hľadala odpovede na makroregionálne a demografické otázky. Boli využité nasledovné zdroje údajov:

- 1) analýza makroregionálnych ukazovateľov(ekonomika) bez údajov štatistického úradu, iné analýzy, regionálne údaje
- 2) štatistické metódy, Anova, hypotéza, korelácia, analýza klastrov, trendová línia
- 3) prieskumy – geografická sociológia, kulturologické, národnostné otázky a rozhovory
- 4) analýza obsahu – hospodárska sociológia a environmentalistika

Výskum bude zložený zo štyroch čiastkových výskumov. Z použitých metód môžeme spomenúť nasledovné:

1. Primárny výskum realizovaný pomocou dopytovania u obyvateľov mikroregiónu Žitného ostrova, ktorý bude zároveň zdrojom nových informácií.
2. Sekundárny výskum realizovaný využitím už získaných štatistických údajov, ktorý poskytne informácie ohľadom demografie a aktuálnej hospodárskej situácie v skúmanom regióne.
3. Na základe syntézy poznatkov z teoretickej a výskumnej časti je prezentovaná praktická prípadová štúdia prostredníctvom realistického príkladu (Kvetoslavov).
4. Metódy komparácie pri porovnávaní príkladov dobrej praxe v iných štátoch (USA, Holandsko, Švédsko).

3.2. Hypotézy, predpoklady a výskumné otázky

Hlavné hypotézy práce obsahujú hospodárske aj sociologické hľadiská. Počas nášho výskumu sme stanovili dve hypotézy, s viacerými vedeckými spôsobmi, ale v prvom rade primárny výskum:

H1: Vplyv regionálnej identity na regionálny rozvoj Žitného ostrova je významný.

Predpokladáme, že disponuje s lepšími ekonomickými ukazovateľmi. Číslo a funkcionalita sa týka najmä HDP, miery nezamestnanosti, priemyselných parkov, podnikania a iných hospodárskych aktivít Tento výrok môžeme posilniť aj ďalej v situačnej analýze ANNEX 1.

H2: Regionálny rast obyvatelia suburbánnych oblastí hodnotili pozitívne.

Výrok sa potvrdzuje v Annex 1. test Pearson a a v dotazníku o kultúrnych udalostiach. Hodnotenie je skôr negatívne.

- *Prvá H0: testovanie Chí kvadrátom : Hodnotenie suburbánnych obyvateľov nezávisí od miesta, typu obce. Zistenie: Negatívne skúsenosti sú negatívne aj vo veľkej obci aj v menšom meste..*
- *Druhá H0: (Cramerovo pravidlo): Lokalita pôvodu obyvateľov nemá vplyv na ich názory o suburbanizácii. Zistenie: Stredne veľká závislosť a korelácia je v prípade okresu Bratislava, kde sú očakávania oveľa väčšie.*
- *Tretia H0: (Pearsonov test): Z tvrdenia vyšlo najavo, že so stúpajúcim vekom sa znižuje úroveň znalosti projektov. Zistenie: Vek obyvateľov má vplyv na hodnotenie , a to takým spôsobom, že vyšší vek negatívnejšie vplýva na informovanosť ľudí.*
- *Štvrtá H0 (Wilcoxonov test): Preferencie obyvateľov regiónu ohľadom suburbanizácie sa mierne zmenili v pred a po presťahovaní sa obdobiach. Zistenie: Obyvatelia si prevažne želajú vybudovanie infraštruktúry a viac investície do prírodných zdrojov.*

Keďže subjektívnym spôsobom dotazníky vyplnili obyvatelia v prvom rade vyplňujú ich práve „suburbánci“, predmestskí alebo mestskí obyvatelia, čo je očakávateľne negatívna mienka podľa mediálnych dozvukov a predbežných výskumov. Vidíme tu nespokojnosť a deficit záujmu o regionálny rozvoj, ako pojem neexistuje . Ľudia v regionálnej oblasti nie sú dostatočne spokojní so životnou úrovňou kvôli hospodárskeho zaostávania v danej regionálnej oblasti.

Ďalšie otázky, na ktoré hľadáme odpovede vo forme predpokladov:

- 1) H1 Suburbánne regióny nemajú silnú lokálnu - regionálnu identitu (regionálny rozvoj)
- 2) H2 Kultúra je dôležitý aspekt pre identitu regiónu ako geografického celku (sociológia)
- 3) H3 Regionálna identita je dôležitejšia pre menšinové obyvateľstvo (sociológia)
- 4) H4 Ekonomické ukazovatele a inovačný potenciál mikroregiónu nie je závislý od identity regiónu.
- 5) H5 Sila regionálneho rozvoja je priamo úmerná s počtom a kvalitou kultúrnych aktivít.
- 6) H6 Komunita a komunitný život nie je nosným pilierom efektívneho fungovania regionálneho a územného plánovania obcí.

3.3 Výskumná vzorka

Charakteristické črty výskumnej vzorky čiastočne zodpovedajú obrazu obyvateľstva suburbánnej regionálnej oblasti a odzrkadľujú zloženie mesta Šamorín. Dopytovaných bolo 250 respondentov a počet štatisticky zhodnotených dotazníkov je presne 200, z ktorých je 100 respondentov je novo prisťahovaných (v posledných 15 rokoch) z Bratislavy alebo iného regiónu a druhú polovicu tvoria pôvodní žitnoostrovskí obyvatelia. Keďže medzi skupinami respondentov sme objavili isté podobnosti, bola využitá metóda analýzy za pomoci klastrov.

Rozdelenie klastrov podľa podobného správania, kultúrnych podobností a pôvodu je nasledovné:

- 1) pôvodný obyvateľ, ktorý ostal žiť v pôvodnom meste (25)
- 2) pôvodný obyvateľ, ktorý žije v inej obci, ale stále v regióne Žitného ostrova (25)
- 3) Disponuje s bratislavským bydliskom, i udrží bratislavské bydlisko (41)
- 4) respondent mal trvalý pobyt v Bratislave, ale po presťahovaní do suburbanizovanej obce si zmenil trvalý pobyt (39)
- 5) pôvod obyvateľa regionálne nie je možné spájať so Žitným ostrovom, pochádza z východného Slovenska, neprihlásil sa tu, necíti prepojenie, ešte stále sa cíti v predmestí Bratislavy (44)
- 6) pôvod obyvateľa regionálne nie je možné spájať so Žitným ostrovom - pochádza z východného Slovenska, napriek tomu si zmenil trvalý pobyt (56)

Dunajská Lužná a Nové Košariská neboli objektom výskumu, keďže sa nachádzajú v Seneckom okrese. V doterajších štúdiách Šveda skúmal Chorvátsky Grob (2008) a Pezinok geografickými modelmi, pokúsil vyčísliť počet bytov a postavených rezidiencií. (Zdroj: 2008, <http://www.regionalnageografia.sk/en/index.php?p=1388028567&pid=3832313845&profil=2015003248>)

3.4. Spracovanie výsledkov dotazníkového prieskumu

Zber elektronických a tlačných dotazníkov sa konal od 1. augusta do 29. novembra, prostredníctvom webovej stránky futureg.sk a pomocou funkcie Google form, pričom väčšina oslovených respondentov, až 75 % vyplnili dotazník takouto formou (175 ks online). 25 pôvodných obyvateľov a starší obyvatelia žijúci v suburbánnej obci preferovali tlačnú verziu dotazníka. Aby sme lepšie zasiahli cieľovú skupinu, oslovili sme dve facebookové skupiny: *Komunita Miloslavov*, *Kvetoslavov*, *Hviezdoslavov* a skupina *Kvetoslavov*. Vďaka tomu sme dosiahli, že väčšina respondentov je z typickej suburbánnej vrstvy.

Podľa klastrovej analýzy môžeme suburbánnu vzorku rozdeliť na dve menšie vzorky a podskupiny. Jednou z úloh bolo rozdelenie na Šamorínčanov a ostatných obyvateľov a to z dôvodu, aby sme pochopili špecifické rozdiely medzi suburbánnymi prisťahovalcami a domácim obyvateľstvom. Uvedené skupiny dostali názvy pôvodné a „suburbánne“ obyvateľstvo. Podľa teórie Musila je suburbánnym aj ten obyvateľ, ktorý vo svojom pôvodnom, ale zmenenom regióne cíti, že už doň nepatrí; ďalej uvádza, že oblasti osídlené menšinami sú z ekonomického hľadiska vždy kontraproduktívne. Skúmané obce môžeme rozdeliť do 3 skupín podľa spoločného zachovávanía prírodného prostredia. Suburbanizované obce podľa toho, že aké spoločné body štruktúry vysporiadania obsahujú tieto kategórie:

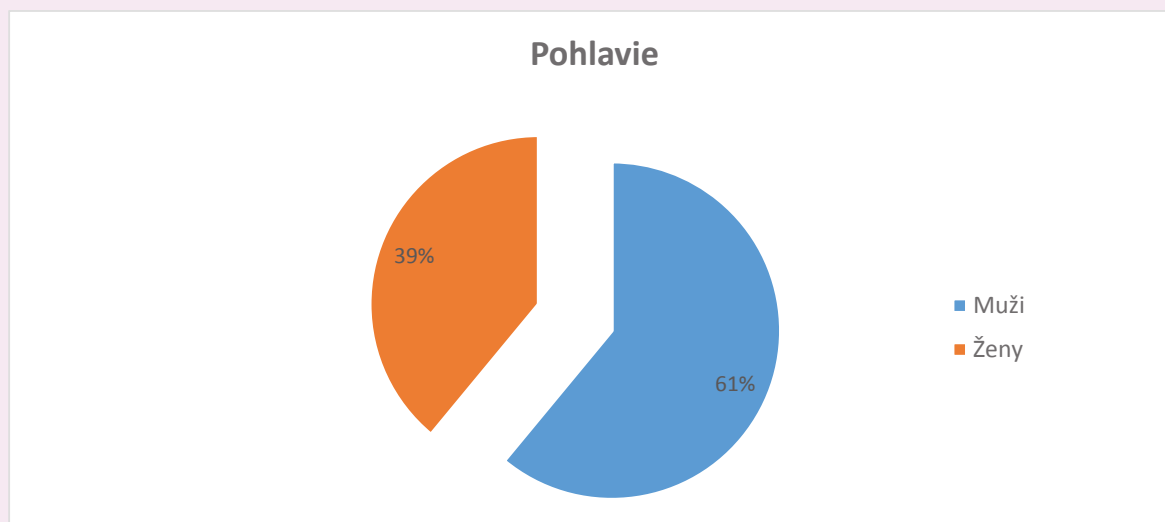
- 1) suburbánne obce,
- 2) mierne suburbánna zóna,
- 3) obce s pôvodným charakterom.

3.5. VÝSLEDKY PRIESKUMU

3.5.1. Demografické vlastnosti v prípade suburbánnej vzorky

Suburbánnu vzorku môžeme rozdeliť na dve menšie vzorky a podskupiny podľa klastrovej analýzy. Rozdelenie Šamorínčanov a ostatných obyvateľov bolo čiastočným cieľom z takého hľadiska, aby sme pochopili nuansy medzi suburbánnymi prisťahovalcami a domorodcami, a preto dve skupiny vzorky dostali názvy prichádzajúce, pôvodne a „suburbánne“. Podľa teórie Musila aj ten obyvateľ je suburbánnym, ktorý vo svojom pôvodnom, ale zmenenom regióne cíti, že už to nie je svoje; a jeho druhým výkladom je, že oblasti osídlené menšinami sú z ekonomického hľadiska vždy kontraproduktívne. Skúmané obce môžeme rozdeliť do 3 častí podľa spoločného zachovávanía prírodného prostredia.

Graf 1: Zloženie obyvateľstva podľa pohlavia

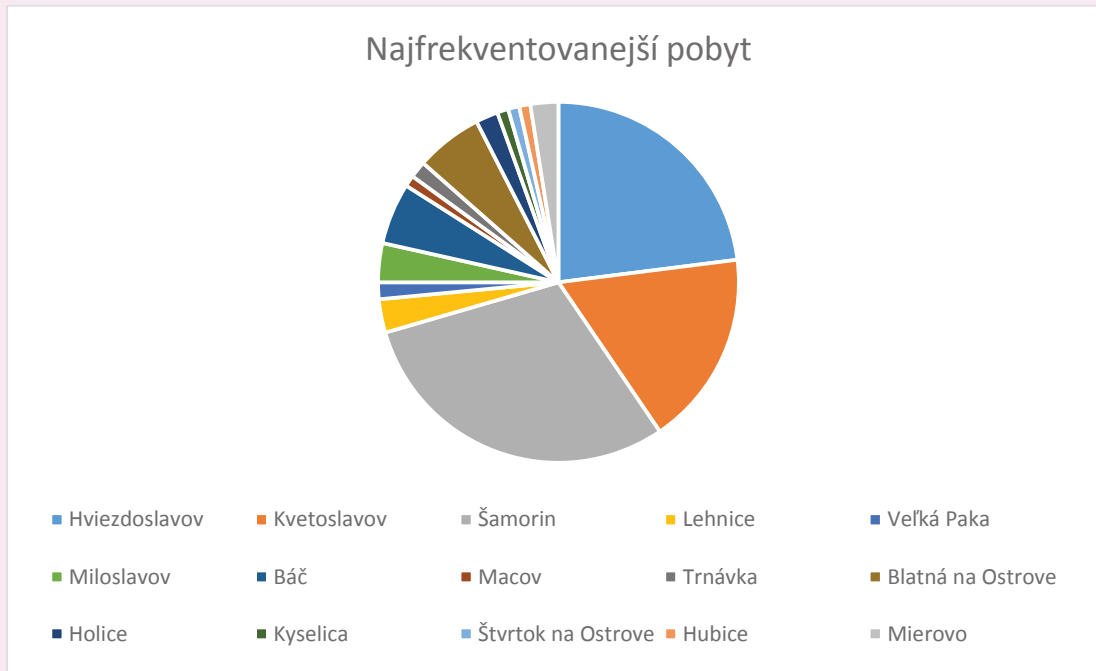

Zdroj: vlastné spracovanie

Z opýtaných bolo 48 % mužov a 52 % žien, teda zastúpenie oboch pohlaví bolo pomerne vyrovnané (Graf 1). Online účastníci trochu líšia, ale vo väčšine hovoríme o suburbánnych obyvateľov v duchu veku a národnostného zloženia.

Graf 2: Miesto najfrekventovanejšieho pobytu respondentov

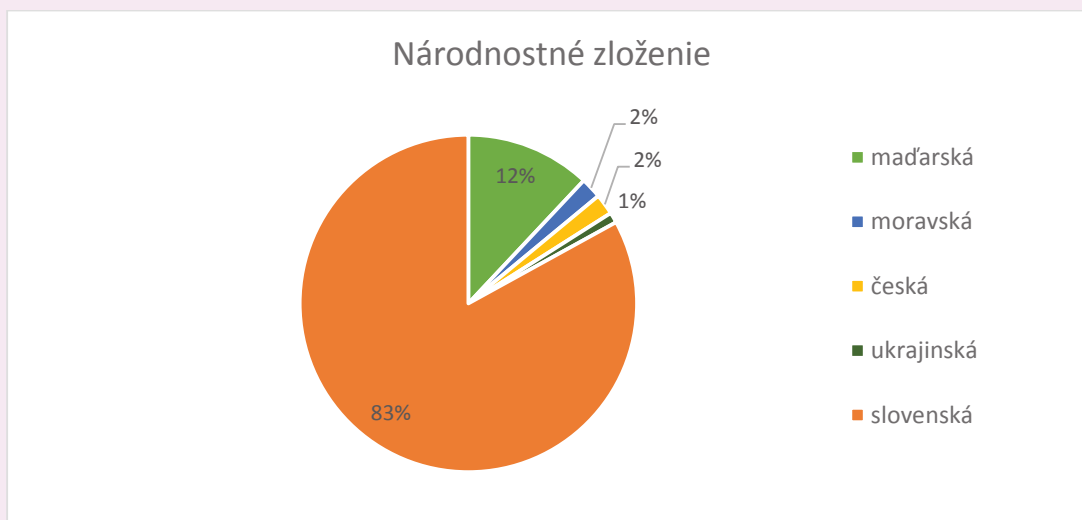
Najfrekventovanejší pobyt

Zdroj: vlastné spracovanie

Z 200 opýtaných je 30% Šamorínčanov, 24 % pochádza z Kvetoslavova, 23 % z Miloslavova a zvyšných 23% pochádza z Mierova, z Čenkovca, zo Zlatých Klasov, z Báču a z Holíc (Graf 2).

Graf 3: Národnostné zloženie

Zdroj: vlastné spracovanie

Národnostné zloženie sme nečakali v niektorých oblastiach na polovičný pomer, keďže medzi pôvodnými obyvateľmi suburbánnych obcí bolo veľa Slovákov a mnoho moravských usadlíkov z obdobia procesu kolonizácie medzi Hviezdoslavovom a Kvetoslavovom (za slovenské obce môžeme považovať Bellovu Ves, Blahovú, Kvetoslavov - Fakov, Hviezdoslavov, Miloslavov, Alžbetin Dvor).

Skúmané žitnoostrovské obce nevykazovali tendenciu suburbanizácie, keďže medzi odpoveďami sa vyskytlo relatívne veľa iných národností, ako moravská, česká, rómska, slovanská či dokonca anglická. Predpokladáme, že vo vzorke sú prítomní aj tzv. *expati* (expatrioti), tj. vyslaní zamestnanci multinacionálnych firiem v Bratislave, ktorí si zvolili za bydlisko zaujímavú destináciu, akým je napr. Miloslavov, Hviezdoslavov a Šamorín. Šlo o národnosti ako anglická, talianska, arabská a francúzska, zároveň majú na skúmanom území trvalý pobyt – čo sme zistili cez používanie cudzieho jazyka pri otvorených otázkach. Táto skupina ale nemala vedomosť o špecifickom území – mikroregióne ani o pojme suburbanizácia. Tvorila len 2% celej vzorky v celkovom počte 5 dotazníkov v obciach Kvetoslavov, Šamorín a Hviezdoslavov.

Obrázok 3: Klastre obcí podľa spoločných črt

Zdroj: vlastné spracovanie

Obrázok 3 znázorňuje klastre podľa podobností medzi žitnoostrovskými obcami, pričom sledujeme vybrané charakteristiky, ktorými sú najmä počet novo vybudovaných domov, blízkosť hlavného mesta, podobnosti v myslení a mentalite, podobné etnické zloženie. Identifikované klastre môžeme charakterizovať nasledovne:

A. Suburbanizované obce podľa toho, že aké spoločné body štruktúry vysporiadania obsahujú:

- charakteristika obcí zodpovedá novopostaveným sídliskám, ktoré sú investičnými projektami (Šveda zoradil obce podľa toho, koľkými percentami ročne presahujú pôvodné územné plány vo výstavbe)
- charakteristická je absencia služieb ako aj centra obce (pohostinstvo, kostol, reštaurácia, lekáreň)
- blízkosť hlavného mesta

- pomer Slovákov nižší ako 51%
- pretrvávajúce dopravné problémy, napr. Hviezdoslavovo, Kalinkovo, Kvetoslavov, Hamuliakovo, Miloslavov, Hubice, Macov

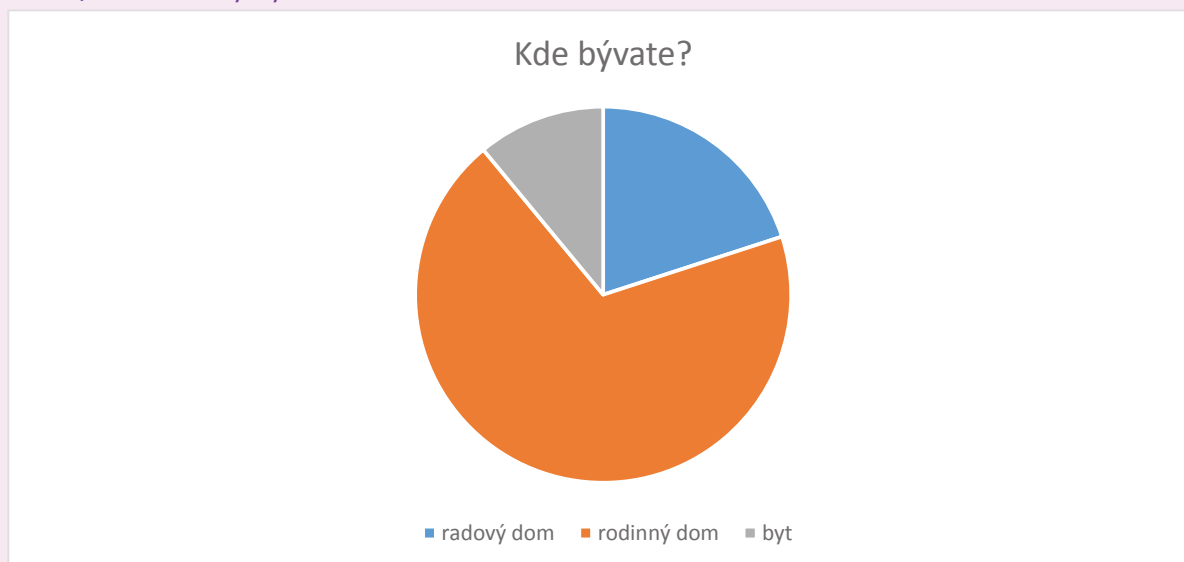
B. Menej suburbanizované obce, kde sa počet obyvateľov slovenskej a maďarskej národnosti približuje k polovičným pomerom, ako napr. Šamorín, Mliečno

- charakteristika obcí zodpovedá novopostaveným sídliskám, ktoré sú investičnými projektami
- charakteristická je absencia ostatných služieb ako aj centra obce (pohostinstvo, kostol, reštaurácia, lekáreň)
- blízkosť hlavného mesta
- pomer Slovákov je okolo 44 až 45%
- pretrvávajúce dopravné problémy

C. Žitnoostrovské obce s pôvodnou charakteristikou

Sem patria obce Mierovo, Blatná na Ostrove, Trnávka, Holice, Rohovce. V prípade, že sa suburbanizácia bude šíriť ďalej a jej hranice sa potiahnu ešte ďalej od Bratislavy, bude sem patriť aj Dunajská Streda, mesto, kde žije najviac Maďarov. Pôvodné žitnoostrovské obce tvorili druhú skupinu, ktorá je umiestnená v juhozápadnom smere od Šamorína až po Dunajskú Stredu. Tu sme spozorovali, že suburbanizačná hranica sa blíži k Dunajskej Strede v každom desaťročí. Prognóza skúmaných obcí ukazuje v zrkadle údajov sčítania obyvateľstva, že čoskoro sa premiestnia do suburbanizovanej skupiny obcí.

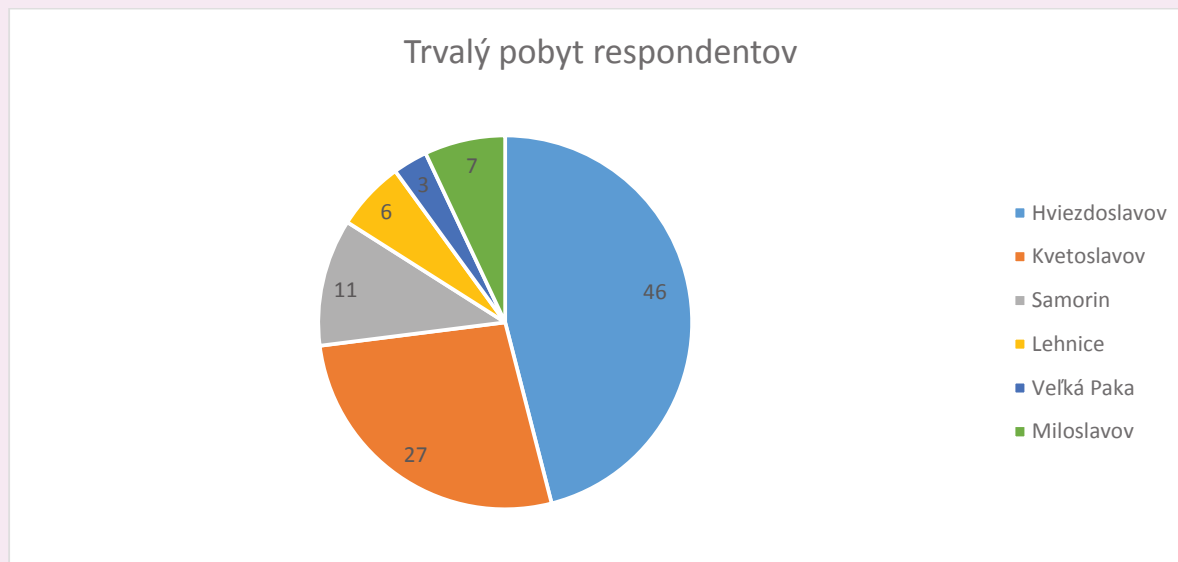
Graf 4: Podmienky bývania

Zdroj: vlastné spracovanie

69 % respondentov žije v rodinnom dome, čo bolo aj pôvodnou motiváciou na prisťahovanie, keďže práve obyvatelia, ktorí tu žijú už dlhšie, uprednostňujú túto formu bývania. V bytoch býva 11 % respondentov, ide o obyvateľov menších miest ako napr. Šamorín (graf 4).

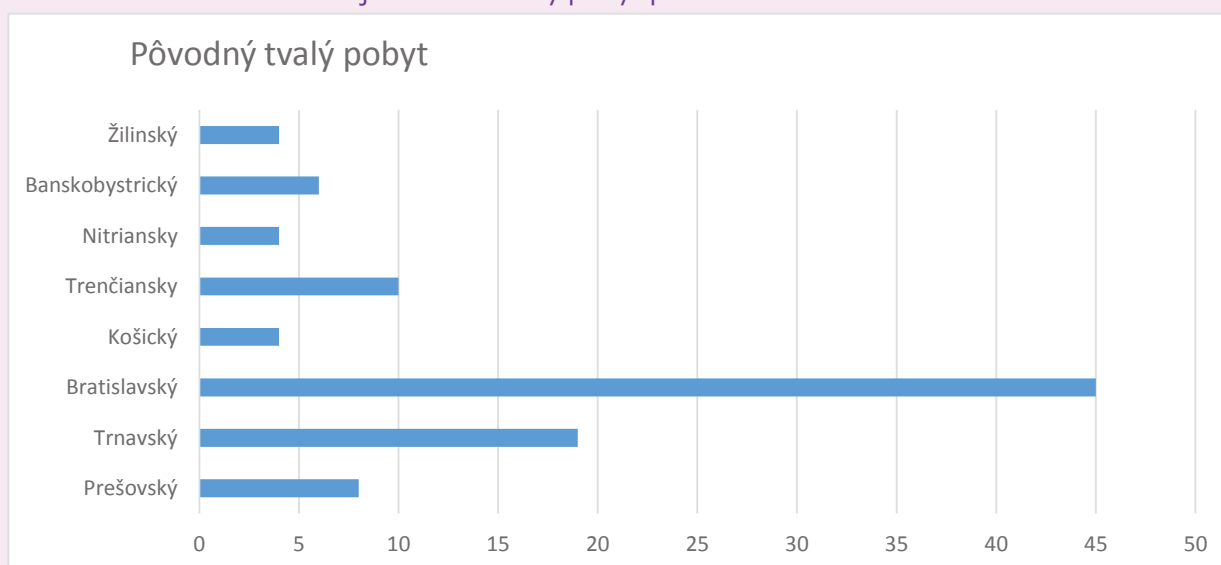
Graf 5: Kde máte trvalý pobyt?

Zdroj: vlastné spracovanie

Otázka trvalého pobytu je vždy veľkou dilemou v oblasti suburbanizačných výskumov. Najviac zastúpení v prieskume boli respondenti s trvalým pobytom v Hviezdoslavove, podľa najnovších výskumov ich počet už narástol na tretinu obyvateľstva mesta Šamorín, oficiálne však stále patrí k obciam do 2000 obyvateľov (Graf 5).

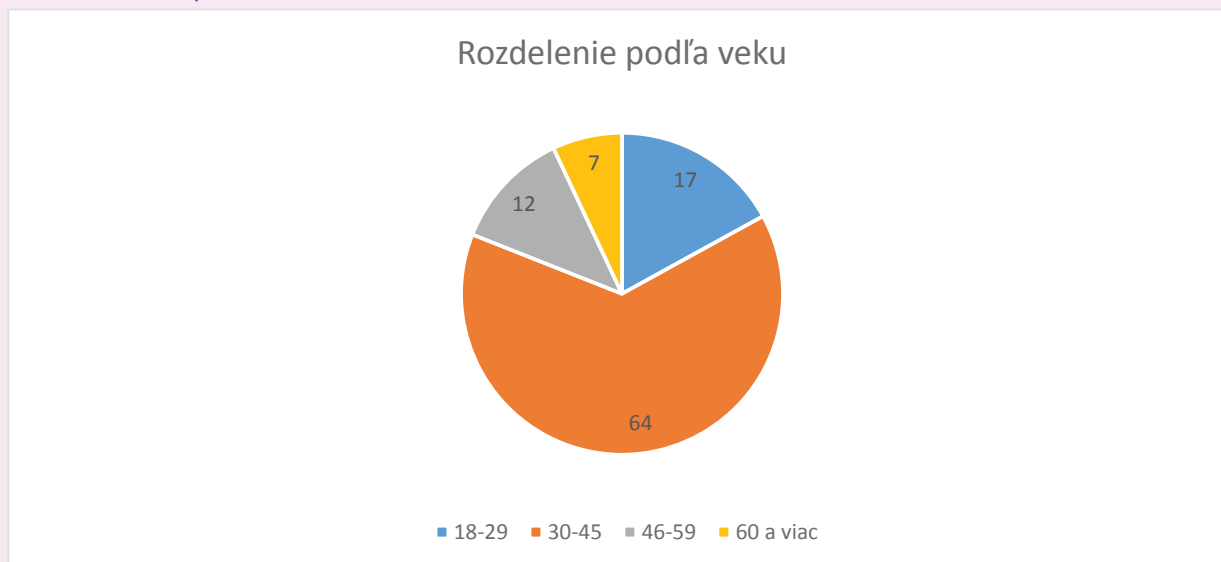
Graf 6: V ktorom kraji ste mali trvalý pobyt pôvodne?

Zdroj: vlastné spracovanie

Väčšina prisťahovaných suburbánnych obyvateľov pochádza z Bratislavského kraja, potom nasleduje Trnavský, Prešovský a Trenčiansky kraj (Graf 6). Môžeme konštatovať, že v rozhodujúcej väčšine sú obyvateľmi suburbánnej oblasti pôvodne Bratislavčania, resp. respondenti zo Stredného Slovenska.

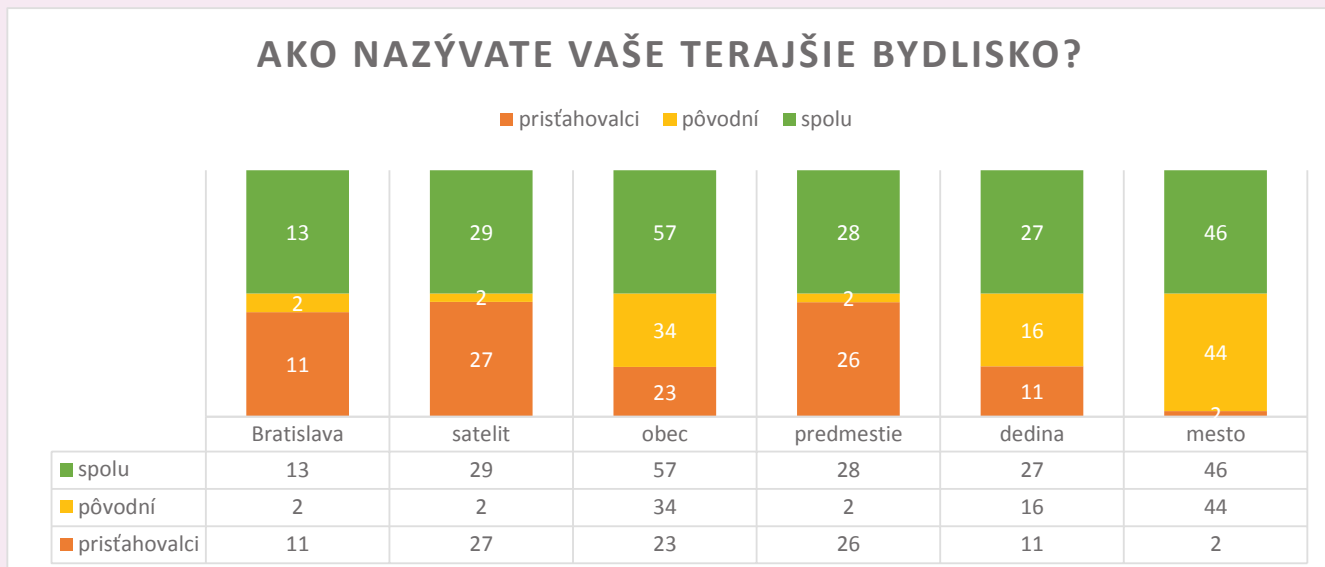
Graf 7: Vek respondentov

Zdroj: vlastné spracovanie

Typickou charakteristikou suburbánnej oblasti z hľadiska veku je skutočnosť, že tam žijú hlavne vekovo mladší (30-45 rokov) ľudia v aktívnom veku, práve tí, ktorí denne dochádzajú do práce do hlavného mesta. V čosi menšej miere sa stretneme s vyslovene staršími obyvateľmi, ktorí pochádzajú prevažne zo Šamorína a ide o starousadlíkov. Takto sa potvrdzuje ďalšia základná charakteristika suburbánneho regiónu, ktorou je pomerne silné zastúpenie mladých rodín s deťmi. Túto lokalitu uprednostňuje veľa rodín s malými deťmi, pričom tieto rodiny majú väčšiu rodinnú zloženie dvaja dospelí pracujúci rodičia s dvoma, maximálne troma deťmi.

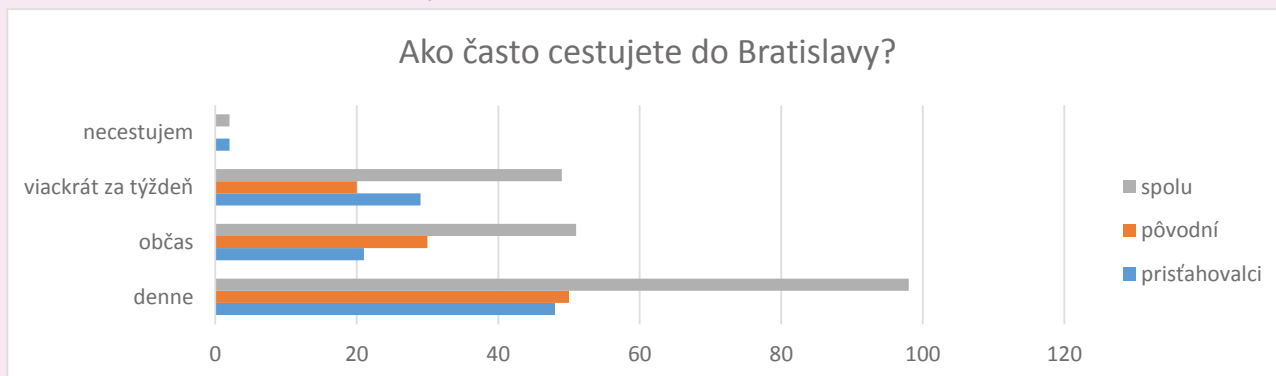
Graf 8: Ako nazývate miesto, kde momentálne bývate?

Zdroj: vlastné spracovanie

Zo všetkých opýtaných 11% sa stále cíti ako Bratislavčan, 27% ako obyvateľ satelitnej oblasti, teda svoje bydlisko chápe ako aglomeráciu, patriacu k Bratislave (Graf 8). Len 23% sa cíti naozaj ako na dedine, 26% ako na predmestí, resp. v suburbánnej zóne. Zaujímavým je zistenie, že v novodobej dedine už výraz dedina používa čím ďalej menej ľudí. Výraz mesto sa objavilo iba dvakrát.

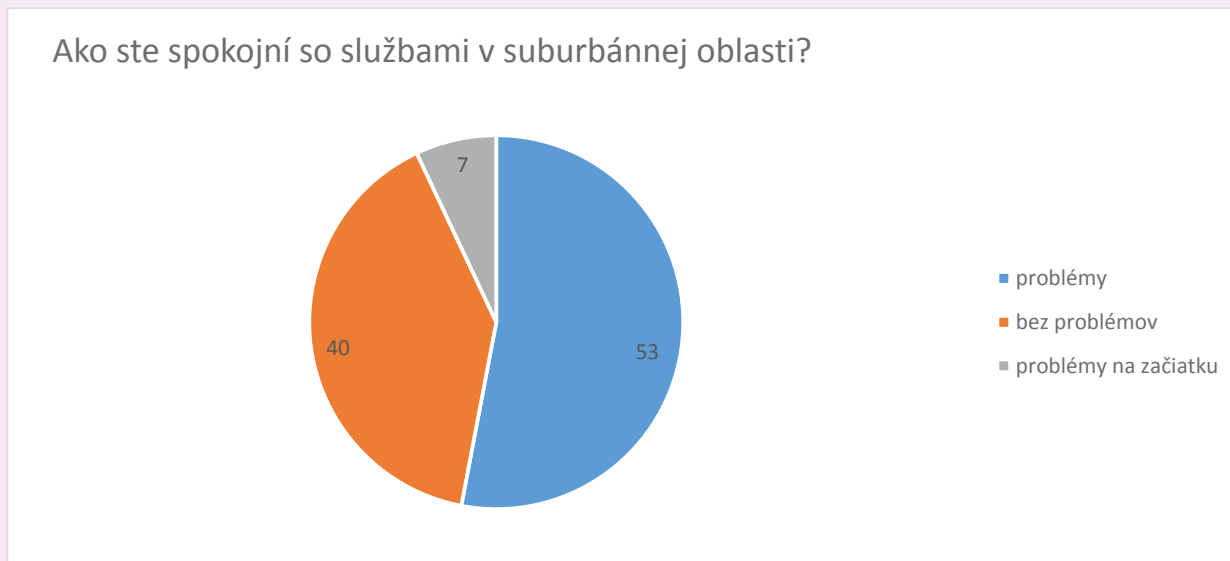
Graf 9: Dochádzanie do Bratislavy

Zdroj: vlastné spracovanie

Väčšia časť obyvateľov cestuje autom do Bratislavy každý deň, menšia časť smerom do Šamorína alebo Dunajskej Stredy (Graf 9). Frekvencia cestovania je denná, najčastejším dôvodom je vzialené pracovisko. Iba v pár prípadoch respondent uviedol, že necestuje, teda môže ísť o ženu na materskej dovolenke či v domácnosti, dieťa alebo nezamestnaného.

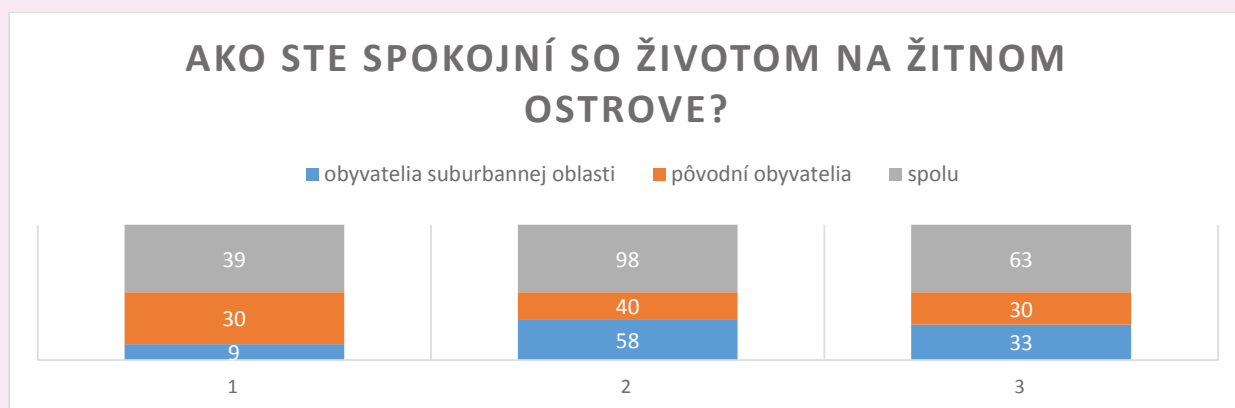
Graf 10: Spokojnosť so službami v suburbánnej oblasti

Zdroj: vlastné spracovanie

So službami a s inštitúciami je väčšina obyvateľov nespokojných (Graf 10), keďže z odpovedí na otvorené otázky vyplynulo, že im chýbajú základné služby ako lekár, pošta, lekárne, ktoré sú v prípade väčších obcí samozrejmosťou, ale v prípade menších obcí stále absentujú (pred 10 rokmi boli napr. Hviezdoslavov a Kvetoslavov dediny s počtom obyvateľov pod 1000 obyvateľov). V mestách sa objavila absencia škôl, ktorá je stále problémom v obciach Miloslavov, Hviezdoslavov a Kvetoslavov, kde obyvatelia pociťujú nedostatok predškolských a školských zariadení.

Graf 11: Spokojnosť so životom na Žitnom ostrove

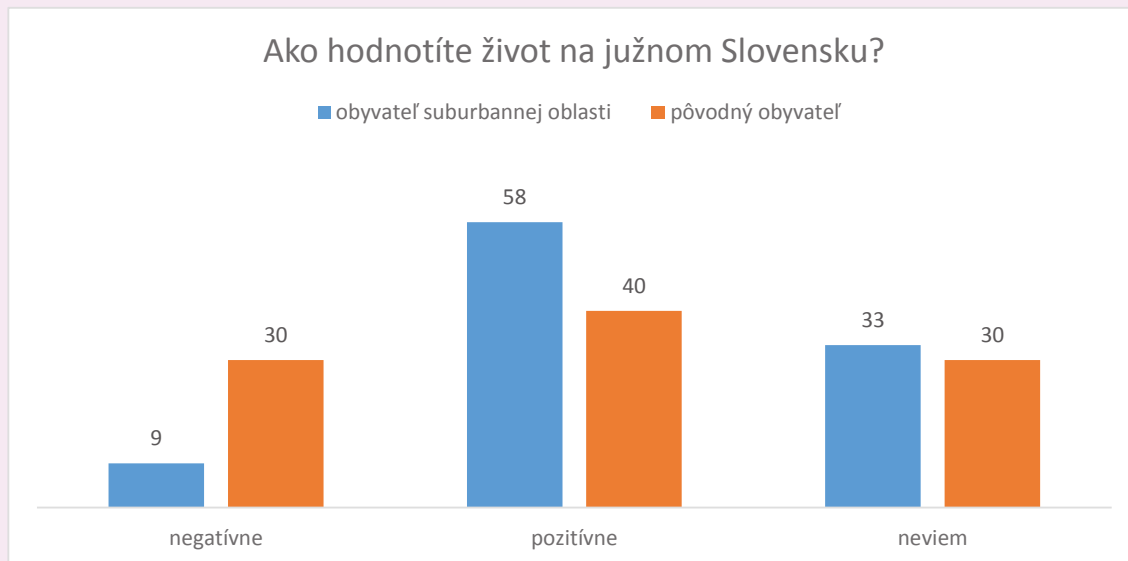

Zdroj: vlastné spracovanie

Život na Žitnom ostrove ako taký, nie je pre každého idylický, čo dokazuje nízka miera spokojnosti u skupiny obyvateľov suburbanných oblastí. Nespokojní s tunajším životom je 39 % ze celkového počtu opýtaných, rozdiely v názoroch pôvodného a nového obyvateľstva sú však evidentné. Možno vidieť exponenciálny vplyv

negatívneho rozdielu v prípade suburbánnych obyvateľov. Naopak v skupine pôvodného obyvateľstva bola miera spokojnosti vysoká. Predpokladáme, že prisťahovaní obyvatelia nie sú v každom ohľade tolerantní a chápvajú, nepoznajú pomery spred 10 rokov, majú vysoké očakávania, keďže nové bývanie porovnávajú s bývaním v meste, alebo s Bratislavou. Aj keď 40 % opýtaných „prisťahovalcov“ sú spokojní s tunajším životom, ale 30% z tejto skupiny malo problémy už od začiatku a ani po niekoľkých rokoch nevidia zlepšenie (Graf 11).

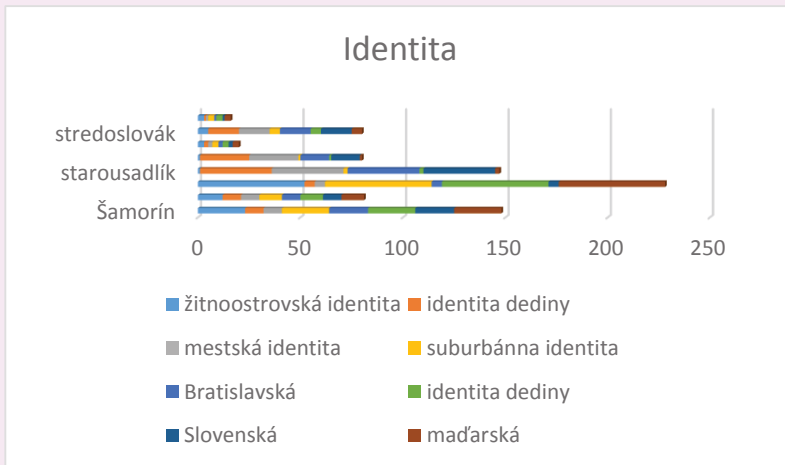
Graf 12: Ako hodnotíte život na južnom Slovensku?

Zdroj: vlastné spracovanie

Pojem južné Slovensko sa v 30 %- och javilo ako vyslovene negatívne slovné spojenie. Mnoho respondentov nedokáže odlíšiť oblasť Žitného ostrova a južného Slovenska, okrem toho sa prisťahovaní obyvatelia z Bratislavy stále považujú za „západniarov“. Toto rozdelenie do troch častí existuje kvôli západným, stredným a východným jednotkám celkom logicky geograficky. Väčšina obyvateľov hodnotí pozitívne aktuálne južnoslovenské pomery, prekvapivo vysoké je ale percento tých, ktorí neodpovedali alebo sa vyjadrili neutrálne. Príčinou môže byť, že ešte nežijú v skúmanej oblasti dostatočne dlho na to, aby hodnotili životnú úroveň a vyjadrili svoje stanovisko.

Graf 13: Otázka budúceho bývania a budúcich plánov obyvateľov

Zdroj: vlastné spracovanie

Na otázku „Keby ste si teraz mohli vybrať ideálne miesto na bývanie, ktorá obec by to bola?“ bola najčastejšiu odpoveďou Dunajská Streda a Šamorín, a to až približne v štvrtine prípadov (23% respondentov). Nasledujúcu víziu cez odpovede na otázku priestorového vnímania zobrazuje tabuľka 7. vid' dole.

Tabuľka 7: Delenie klastrov suburbánnych obyvateľov a ich postojev

Názov, definícia, pocit, puto	Klaster – typ obyvateľa	Regionálna príslušnosť	Korelácia
Aglomerácia Bratislavy	Bratislavčan	Stredoslovák	silná
satelitná obec	Mimo Bratislavy	Východoslovák, Stredoslovák, Bratislavčan	stredná
suburbánna oblasť, aglomerácia, nocľaháreň	Bratislavčan, Žitnoostrovčan	Žitnoostrovčan	stredná
dedina - obec	Žitnoostrovčan	Žitnoostrovčan	slabá

Zdroj: Vlastné spracovanie

Výskumná časť obsahuje mnoho ďalších zaujímavých zistení, napríklad asociačný test poukázal na to, ako vníma Žitný ostrov prisťahované obyvateľstvo. Medzi najbežnejšie a najčastejšie sa opakujúce výrazy patria: **Maďar, voda, hospodárstvo, podzemná voda, pôda, poľnohospodárska pôda.**

Nad týmito odpoveďami by mali pouvažovať aj pôvodní obyvatelia Žitného ostrova. Nie je to práve to, čo by sme mali chrániť?

Odporúčania a diskusia

Suburbanizácia je proces, ktorý je závislý od veľkosti mesta a jeho pozície v hierarchickej štruktúre systému miest a obcí. Spravidla sa najvýraznejšie prejavuje v okolí veľkomiest a metropol. Menej výrazné prejavy suburbanizácie je možné registrovať v okolí miest strednej veľkosti. V prípade Žitného ostrova sú to sprievodné znaky oboch typov v prípadoch obcí : Miloslavov, Hviezdoslavov, Kvetoslavov a Veľká Paka.

Suburbanizácia, ako sa ukazuje v štatistických testoch, ovplyvňuje skôr negatívne identitu regionálneho cítenia (otázka č. II 1, II 2, II 3 podľa dotazníku v Prílohe 2, čo ako dôsledok ovplyvňuje ďalej neochotu ľudí, komunity a susedov spolupracovať a podieľať sa na daniach v obci. Podľa regionálnej identity hrdosť, puto, vzťah, komunita, láska a lojalita sú dôležitými elementami, ktoré tvoria tento pocit a dávajú regiónu imidž a vlastný charakteristický ráz.

Počas výskumu bolo realizovaných viacero rozhovorov so starostami, s expertmi, s zainteresovanými osobami, pričom sa distribuovalo 500 dotazníkov. Celková návratnosť bola na úrovni 50% (250 vyplnených dotazníkov), nakoniec sa vyhodnotilo 250. Pomohlo aj cieľené pridávanie online formuláru do sociálnej siete, kde sa pohybuje komunita novousadlíkov, najviac odpovedí vyšlo z 3000 člennej online komunity, kde vyplnilo náš dotazník 200 ľudí. Pre starousadlíkov sa dotazník mierne modifikoval, kým prvý typ bol určený výhradne pristáhalcom, druhý typ dotazníkov smeroval viac k reakciám a bol učený tiež expertom v oblasti regionálneho výskumu, ktorí poznajú Žitný ostrov. Z mesta Šamorín participovalo 50 ľudí, z iných obcí 58, čo znamená, že v pomere starousadlíkov a novousadlíkov je to 52 % na 48 %. Takéto zloženie obyvateľstva na základe posledných volebných údajov a sčítania obyvateľstva (2011) reprezentuje napríklad demografické zloženie Šamorína pred voľbami. Samozrejme, nie je to najpresnejší obraz pre Horný Žitný ostrov, ani pre okres Dunajská Streda. Ako pomyselnú hranicu pre výskum z geografického hľadiska sme si stanovili práve mesto Dunajskej Stredy. Stredobodom záujmu však boli oblasti Horného Žitného ostrova, Šamorín a typické lokality popri hlavnom meste. Online komunita nám umožnila cieľene osloviť respondentov z týchto oblastí.

Demografické údaje charakterizovali aj zloženie Slovenska. Nepodávajú nám však obraz o tom, či sme si správne a reprezentatívne určili vzorku. Celkový počet 250 respondentov považujeme za 0,1 % z celkovej vzorky 200 000 obyvateľov, avšak skreslené sú počty neprihlásených obyvateľov. Pomocou rozhovorov sme sa do jednotlivých debát dostali rýchlejšie a hľadali konkrétne riešenia. Zistili sme nasledovné dojmy, názory a skutočnosti:

Suburbanizácia je neodmysliteľnou a nepopierateľnou súčasťou vývoja okolia hlavných miest a dôsledkom centralizácie služieb a firiem, ako aj pracovného trhu miest a Bratislavy. Suburbanizácia vo svete nie je v každom prípade negatívnym javom, avšak neriešeným. Jej príčinou je dopyt po lacných pozemkoch, ktorý začal pred obdobím socializmu, tj. pred niekoľkými desiatkami rokov, v podobe investícií s vidinou drahšieho predaja. Opatrenia proti suburbanizácii nie sú koordinované, môžeme ich zhrnúť na základe zahraničnej literatúry a tuzemskej publikačnej a expertnej činnosti (Melcerová, Sýkora, Šveda) do nasledovných tematických okruhov:

1. podielové dane - je potrebné kontrolovať podielové dane, dopad suburbanizácie je skôr negatívny vzhľadom na daňové príjmy obce, reálne sú tieto príjmy nízke „vďaka“ počtu neprihlásených osôb, ktorí sú obyvatelia obce, ale nemajú v obci trvalé bydlisko.⁷
2. poplatok za rozvoj – i keď na Slovensku ide o pomerne nové a neznáme opatrenie, v niektorých krajinách sa už ukazuje jeho efekt.⁸
3. inteligentný rast v mestách – tzv. smart growth (smart cities)⁹
Inteligentný rast sa zakladá na 10 princípoch: Vytvoria sa nové pracovné pozície, strieda sa používanie ornej pôdy, používa sa kompaktný dizajn v stavebníctve, vytvárajú sa cesty s chodníkmi, vytvára sa priestor pre komunity, s cieľom zachovať priamy rozvoj existujúcich komunít, poskytnutie rôznorodých transportných systémov, rozhodnutia by mali byť udržateľné, predvídateľné, efektívne, podpora spolupráce komunity a stakeholderov so spoločným rozhodovaním, dlhodobé plánovanie.

Na základe vyhodnotených dotazníkov môžeme konštatovať, že najväčším nedostatkom sú stále vzdelávacie inštitúcie, ktoré však až v takejto miere neboli nedostatkom v roku 2008 (AGGLONET). Aj tento fakt svedčí o tom, že nasýtenosť je už prítomná v každom smere.

Čo sa týka infraštruktúry, stále viac sa kladie dôraz na nové cesty, keďže sa po nich pohybuje veľké množstvo áut. Inžinierske siete nie sú dobudované, nedostatky sa týkajú chodníkov, ciest, plynovodov a vodovodov, problémom sú tiež prečerpané kanalizácie a nasýtené čističky odpadových vôd. Okrem dezolátneho stavu miestnych ciest a nepostačujúcich inžinierskych sietí sú to environmentálne záťaž, ktoré môžu reálne ohroziť stav životného prostredia.

Ľudia, ktorí prišli za pokojným bývaním, tu pociťujú stres kvôli cestovaniu, zlej dopravnej situácii, nedostatku a nedostupnosti nevyhnutných služieb.

V súvislosti s národnostnými pomermi slovné spojenie „starousadlík“ sme využívali bez ohľadu na národnosť, preto, aby sme konfrontovali tých, ktorí sú pôvodom zo Žitného ostrova a tých, ktorí sem prišli bývať z iných častí Slovenska. Tak, ako nie je možné zakázať sťahovanie žitnoostrovčanov do zahraničia (napr. Budapešť), nie je možné zabrániť obyvateľom iných regiónov Slovenska či z Bratislavy, aby sa sťahovali na Žitný ostrov. Väčšina geografov a socio-ekonomov sa zhodne v názore, že v dobe demokracie je dôležité včas usmerniť a regulovať, nie zakazovať.

V očiach starousadlíkov sú podľa odpovedí z dotazníkov noví obyvatelia vykreslení ako skupina „s kočíkmi, modernými domami, neakceptujú staré zvyky“, zdajú sa im izolovaní, nie vždy milí, čo im vytvára akúsi vzdialenosť a „bratislavskú identitu“ i keď v skutočnosti väčšina novousadlíkov pochádza práve z iných regiónov ako je Bratislava (dotazníky a Šveda 2016).

⁷https://www.researchgate.net/profile/Martin_Ourednicek/publication/267685400_Dopad_suburbanizace_na_danove_prijmy_obci/links/5631d2b708ae0530378d35b8/Dopad-suburbanizace-na-danove-prijmy-obci.pdf

⁸<https://www.etrend.sk/podnikanie/mesta-a-obce-sa-do-zavadzania-poplatku-za-rozvoj-nehrnu.html>

⁹<https://smartcitiesklub.sk/>

V záujme predísť takýmto problémom bol navrhnutý koncept hotového mesta v prípade, ak sa pracovný trh neúmerne rozšíri. Tak sa stalo aj v Holandsku, kde inžinier Cornel Lely na základe štátneho plánovania postavil Lelystad, ktorý doteraz celkom úspešne slúži na podchytenie rastu amsterdamskej aglomerácie¹⁰. O takýchto amerických či holandských snoch v slovenských pomeroch môžeme naozaj len snívať.

Zaujímavé je tiež riešenie z Anglicka, kde sa nepredávajú nové domy, ľudia si môžu kúpiť pôvodný dom alebo postaviť nový dom na mieste toho starého, musia si však uvedomiť hodnotu pôdy a hodnotu pozemkov. (www.london.org, Sýkora, 2014).

Podľa respondentov v skúmaných oblastiach chýbajú kultúrne a hlavne vzdelávacie inštitúcie, tie však predtým nikdy nechýbali - noví obyvatelia majú neustále nové očakávania, do komunitného života a plánovania však nemajú úmysel zapájať sa (34% respondentov chce mať vyslovene pokoj na bydlisku), pretože sa necítia doma alebo jednoducho chcú mať svoj pokoj, za ktorým odišli z veľkého mesta. Pomerne rozšíreným označením bývania v suburbii sú slová ako „nocľaháreň“ a napokon aj druhé najčastejšie slovné spojenie „bratislavský satelit“. Faktom je, že ak človek chodí domov len nocovať a potom dennodenne roznáša deti do školy a škôlky, je ťažké budovať komunitu, identitu a medzilidské vzťahy.

Ako to ovplyvní do budúcnosti spoluzitie rôznych národností (rómska, maďarská, slovenská) sa zatiaľ nevie, no určité tendencie sa začínajú objavovať. Je možné uviesť konkrétne príklady obcí, kde už teraz zbierajú petície na otvorenie základných škôl, čo je síce pekným príkladom suburbanizácie aj identity, no v mnohých prípadoch ide o miestnu politickú agendu.

Väčšina dopytovaných obyvateľov obcí (Báč, Rohovce, Kyselica, Mliečno, Bučuháza, Šamorín) sa však vyjadrila, že by uvítali pomoc štátnej správy, či už pri „návale“ nových obyvateľov, prípadne štátne opatrenia, ktoré by limitovali a usmerňovali proces suburbanizácie smerom k efektívnejšiemu plánovaniu napr. v oblasti školstva. Niektoré dediny zastávajú jednoznačne konzervatívny názor - ak štát nezasiahne a neinvestuje do škôl, tak samotné obecné rozpočty sa môžu dostať do mimoriadnych problémov.

Ľudom, obyvateľom, pôvodným aj novým obyvateľom je treba jednoznačne vysvetliť a prezentovať, aké sú priority obce: ak obec hospodári napríklad s 2 miliónovým ročným rozpočtom, tak bude dosť ťažké žiadať vedenie obce, aby polovicu prostriedkov vybudovali školy. Mohla by nastať situácia, že nezostanú prostriedky na odvoz smetí alebo na odhŕňanie snehu a nespokojnosť obyvateľov bude zase na inej strane.

V mnohých prípadoch priority obce určujú práve jej obyvatelia, ako sme videli v prípade Kvetoslavov kde nastal silný odpor obyvateľov proti plánovej obalovni živičných zmesí (2017, enviroportal). Z tejto iniciatívy sa vytvorila OI Kvetoslavov pre rodiny, ktorá ako prvá

V tomto smere môže byť prínosom vznik novej organizácie Združenie obcí Žitného ostrova, ktorá spája tri obce s podobnými problémami a s rovnakým cieľom – vybudovať školu. Všetci dopytovaní, starí či noví starostovia, uznali, že je nad rámec ich kapacít stíhať a riešiť všetky požiadavky obyvateľov, vrátane požiadaviek na rozšírenie kapacít škôl. Taktiež nie je možné kontrolovať, kto kde a ako býva, či napríklad počet prihlásených osôb na jednu bytovú jednotku nepresahuje tucet a pod. Účelové prihlasovanie sa na trvalý pobyt vytvára ďalšiu

¹⁰ www.lelystad.nl

skupinu problémov, s ktorými sa musia vysporiadať riadiace orgány samosprávy. Uvedený problém sa v západnej Európe riešil aj formou tzv. obvyklého bydliska (*most frequent place of living*), čo však funguje len na základe čestného vyhlásenia a dobrej vôle ľudí. Je teda otázne, či by uvedené riešenie fungovalo aj v našich podmienkach. Taktiež sa vo viacerých prípadoch potvrdilo, že malé obecné školy sú nerentabilné, patria pod správu obce a tá nemá dostatočné prostriedky na ich udržanie.

Dotazníkový prieskum nám ukazuje, že problém absencie a nedostatočných kapacít škôl sa môže vyskytovať aj v čisto slovenských obciach, napríklad v aglomerácii mesta Prešov, či Malacky (Melcerová).

Kam s novými obyvateľmi v umelo vytvorených mestách?

Tak ako v prípade škôl, aj samotnej obci by pomohol určitý stupeň centralizácie. Centralizačné opatrenia boli veľmi úspešné v Holandsku a v Anglicku. USA trpia suburbanizačnými problémami, posun ľudí z miest do suburbánnych území neprináša žiadne pozitívne zmeny. Príklady ázijských štátov ukazujú, že v tých veľkomestách, kde sa ráta s výstavbou, počíta sa tiež s dobudovaním ciest, respektíve až po vybudovaní ciest sa začnú stavať domy (napr. Šanghaj). Kontrolovateľné opatrenie ponúka Budapešť. Maďarsko je typickým príkladom stredoeurópskej suburbanizácie, avšak metro je akými „záchrancom“ a každý, kto sa s'ahuje zo smogu, ráta automaticky s cestovaním v hromadnej doprave (Kovács, J 2014).

Vo všeobecnosti môžeme zhrnúť proces suburbanizácie v hornó - žitnoostrovskom regióne nasledovne:

1. Žitný ostrov patrí geograficky do Podunajskej nížiny a preto využitie ornej pôdy na stavebný pozemok v niektorých oblastiach vôbec neprichádza do úvahy z dôvodu nevýhodnosti pre hospodársky rast. To sa potvrdilo aj pri terénnom prieskume realizovanom medzi členmi poľnohospodárskych združení a počas situačnej analýzy.
2. Ekonomicky hovoríme o vyspelom regióne podľa výšky HDP a ako aj stave nasýtenosti niektorých makroekonomických ukazovateľov (hustota obcí, regionálne HDP, počet projektov, ktoré môže obec žiadať).
3. Výskumná časť práce testovala hypotézu, či regionálna identita prispieva k hospodárskemu rastu regiónu alebo naopak, ak je región hospodársky vyspelý, či tento fakt pozitívne ovplyvňuje imidž a identitu teritória, regiónu, ako geograficko - hospodárskeho celku. Identita novousadlíkov je slabá, pričom regionálna identita v strednej miere prispieva k zmenám. Hypotéza H1 sa nepotvrdila, napriek tomu pri analýze odpovedí obyvateľov sa potvrdilo, že existuje súvislosť medzi blahobytom v obci a identitou obyvateľstva (stredne silná korelácia).
4. Na úrovni obcí dochádza ku stagnácii. Samotné obce a mestá stále nie sú pripravené na takúto mieru suburbanizácie a súčasné zákony tomu ani nevedia zabrániť, keďže pozemky sú častokrát v rukách investora. Pripomienky úradov na ochranu životného prostredia nie sú postačujúce a jediným východiskom sú zásahy zo strany štátu. Existuje návrh na nový zákon o trvalých pobytoch, ktorý je však súčasťou politickej agendy niektorých opozičných strán.
5. Zákonodarná sila je jedinou možnou cestou, ktorá dokáže tento stav regulovať.

6. Daňové poplatky a rozvojová daň – model podľa príkladu z Holandska by síce zaťažil štátny rozpočet, ale jednoznačne by bol dlhodobým prínosom pre obce. Kto chce žiť inde, musí sa prispôbiť. V opačnom prípade bude nútený zaplatiť dane, poplatky a tie povinné rozvojové taxy, o ktoré obec príde. Ak sa zákon o trvalom bydlisku v blízkej dobe neupraví, neexistuje iný limitujúci nástroj, ktorým by sa tento proces zastavil.

Všetko majú nakoniec v rukách zvolení politici, ktorí sa môžu rozhodnúť tento proces urýchliť alebo spomaliť. Môžeme teda konštatovať, že namiesto sťažovania sa je efektívnejším riešením práve konštruktívny a zodpovedný prístup, ako cituje aj jeden z dopytovaných obyvateľov: „Bývam tu, žijem tu, prihlásim si tam aj trvalé bydlisko, aby obec rástla. Ak obec rastie, rastie aj životná úroveň, ak sa ľuďom dobre žije, tak sú spokojní. Ak sú ich potreby a ich žiadosti kladne vybavené, tak si žijú komunitný život s istejším spôsobom.“

Je to skutočne také jednoduché? Ak áno, nebolo by viac potrebné sledovať skutočné trvalé pobyty pomocou GPS a zisťovať, či región trpí 100 000 ľuďmi navyše, čo mimochodom predstavuje 1/5 obyvateľstva Bratislavy. Ak to prevedieme na hospodárske a demografické čísla, tak by sme rozpočet v dotknutých obciach Žitného ostrova mohli navýšiť o prostriedky zodpovedajúce trom mestským častiam a dostali sa skutočne blízko k riešeniu smerom k ekonomickej prosperite.

Cieľom výskumu bolo zhodnotiť aktuálnu situáciu v najviac „suburbanizálnych“ žitnoostrovských obciach a získané odpovede využiť na vypracovanie odporúčaní s ohľadom na aktuálne potreby ich obyvateľov. V našej mikroregionálnej oblasti treba brať do úvahy, že pri určovaní dlhodobých plánov je dôležité, aby pomohli sformulovať regionálny obraz v oblasti suburbánneho rozvoja.

Okrem toho v miestnych rozvojových stratégiách, plánoch a iných dôležitých rozhodnutiach musia byť obsiahnuté tie informácie, ktoré môžu byť užitočné pre jednotlivé projekty a regionálne oblasti. Sformovanie odporúčaní ukazuje, že suburbánnemu obyvateľstvu je potrebné argumentovať prioritnými možnosťami tém. Ide o najúčinnšie riešenia, pričom reálne plánovacie modely sú už dostupné. Dobré príklady z praxe v zahraničí a rozumné riešenia počas medzinárodnej suburbanizácie môžu byť pomôckou aj v našich podmienkach.

Vo vedeckej komunite by mala vzniknúť spolupráca, či už v podobe sietí, oblastnej spolupráce alebo spoločných medzinárodných projektových tímov s cieľom prezentovať výsledky výskumu v oblasti suburbanizácie.

Súhrn 20 odporúčaní vychádzajúcich doterajších zistení:

1. MAKROEKONOMICKÉ RIADENIE - inšpirácia tzv. Švédskym modelom

Pozorovanie rastu demografického a regionálneho rozptýlenia je nevyhnutné aj na úrovni ministerstiev. Napriek tomu, že Ministerstvo regionálneho rozvoja ročne pozoruje veľkosť poľnohospodárskych oblastí, nedisponuje prostriedkami, ktorými by malo pod kontrolou všetky procesy smerujúce k suburbanizácii. Rolling plan alebo flexible plan je charakterizovaný nasledovne:

- územné aj regulačné plány spracováva interdisciplinárny tím odborníkov (architekti, urbanisti, ekológovia, sociológovia, atď.), ktorí sú zamestnancami úradu pre územného plánovanie v rámci mestskej administratívy;
 - vytváranie regulačných plánov prebieha v rámci dialógu s konkrétnymi investormi a developermi;
 - v prípade rozvoja, ktorý je iniciatívou mesta, spracovatelia regulačných plánov potenciálnych investorov alebo nájomcov sami vyhľadávajú;
 - na príprave regulačných plánov aktívne participujú miestni obyvatelia.
2. **ROZUMNÁ DECENTRALIZÁCIA** od mesta Bratislava - inšpirácia tzv. Holandským modelom
Toto riešenie, ktoré viacerí geografovia považujú za ideálne, by bolo použiteľné v súlade s možnosťami trhu práce, keďže kancelárie nadnárodných korporácií a väčších spoločností je možné umiestniť v suburbánnych častiach mesta, čím by zamestnanci bývali reálne blízko svojich pracovísk.
 3. **DEFINOVANIE MIESTNYCH PLÁNOV ÚZEMNÉHO ROZVOJA** - inšpirácia modelom USA
Na štátnej úrovni sa riadi koncepciou inteligentného rastu (smart growth) kde namiesto miest a obcí rozhodujú o možnostiach jednotlivých stavieb špecializované úrady a výbory.
 4. **INTERREGIONÁLNE VNÍMANIE**
Kladenie dôrazu na medzinárodnú spoluprácu: keďže vzťahy medzi Slovenskom a Maďarskom môžeme považovať za špecificky blízke, rovnako výnimočná je aj pozícia Bratislavy ako multikultúrneho mesta, bolo by vhodné pri hľadaní riešenia uvažovať v medzinárodnom kontexte.
 5. **POVZBUDENIE** lokálneho podnikateľského prostredia
Miestne podniky, malé firmy ale i väčšie pobočky v okrajových častiach mesta nie sú rozhodne nevýhodnené, nakoľko dávajú riešenia na miestne problémy a rozširujú možnosti trhu práce pre tunajších obyvateľov. Sú ideálnym zamestnávateľom pre ľudí s rodinami, ktorí nechcú do práce dochádzať, lebo aj keď majú vzťah k hlavnému mestu, radšej by pracovali v blízkosti.
 6. **ZAPOJENIE KOMUNÍT DO KAŽDODENNÉHO ŽIVOTA OBCE**
Štúdia skúma prioritne potreby začleniť sa do spoločnosti, mať identitu a výsledky prieskumu naznačujú, že bez spoločenských hodnôt obyvatelia nie sú schopní ani motivovaní takejto súdržnej činnosti (kapitola 2.4.)
 7. **PRISPIEVATEĽSKÉ KOMUNITNÉ PLÁNOVANIE**
Na viacerých miestach sa rozšíril model participatívneho rozpočtu a plánovania, aj keď doteraz sú jeho výsledky diskutabilné. Participatívne plánovanie formulované podľa OSN znamená taký spôsob riadenia, podľa ktorého o rozdelení rozpočtu rozhodujú obyvatelia. Môže ísť taktiež o rozhodnutia, koľko prísťahovalcov „pustia“ do obce, v ktorej žijú, alebo aké zámery budú podporovať v budúcnosti, napríklad vybudovanie školy.
 8. **VYTVORENIE MESTSKÝCH SIETÍ**
V prípade obce, ktorej hlavným cieľom bolo vyriešenie nedostatočných školských kapacít, vznikla iniciatíva *Združenie obcí (Kvetoslavov, Hviezdoslavov, Veľká Paka)*. Takéto alebo ďalšie konkrétne

a cieľovo orientované projekty by boli vhodným riešením pri ad-hoc otázkach, nie však dlhodobou a univerzálnou cestou.

9. SOCIOLOGICKÉ VPLYVY

Podľa výskumu sa stáva stále významnejšou úloha miestnej komunity, keďže tá ovplyvňuje pocity osamelosti jednotlivca, jeho snahy, konanie, príslušnosť, hrdosť a predstavu o budúcnosti, ktoré sa stávajú súčasťou suburbánneho životného štýlu (SUBURBAN LIFESTYLE).

10. ÚZEMNÉ plánovanie

Fenomén suburbanizácie predstavuje vážny urbanistický stavebný problém, ktorý žiaľ stále čaká na riešenie. Obsahová analýza ukazuje, že záujmy miestnych úradov nie sú vždy v súlade so záujmami obyvateľov. Aj preto sú potrebné profesionálne komisie v spolupráci s architektmi v oblasti územného plánovania.

11. ZJEDNODUŠENIE KOLAUDAČNÝCH KONANÍ

Aj v oblasti kolaudačných plánov a pôvodných stavebných povolení môžu nastať zmeny, ktoré vo veľkom vplyvajú na konečný výsledok.

12. Stratégia SMART CITIES

Niektoré z riešení v duchu koncepcie inteligentných miest, ako napríklad rozvoj cyklistickej dopravy a podzemné riešenie mesta sú prítomné iba na strategickom základe. Konkrétne riešenia by bolo potrebné integrovať do dlhodobých cieľov i na lokálnom politickom fronte.

13. HDP ŽITNÉHO OSTROVA AKO POROVNÁVACÍ ZÁKLAD

V kontext regionálneho hospodárstva je dôležité spomenúť, že rozvoj mikroregiónu vo významnej miere ovplyvňuje blízkosť veľkomesta, v našom prípade hlavného mesta, preto by bol potrebný okrem analýz a dát na úrovni kraja aj mikroregionálny prieskum, ktorý zohľadňuje nielen okresy a kraje, ale aj pojem a hranice Žitného ostrova.

14. HOSPODÁRSKE OPATRENIA – miestne dane ako príjem pre obce

Hospodárske modely naznačujú, že v budúcnosti okolie Trnavy bude pod vplyvom, a preto v trnavskom regióne, v okrese Dunajskej Stredy pomer prisťahovalcov je z roka na rok vyšší, ale rozpočet obcí sa úmerne tomuto rastu nenavýšuje. Obciam by pomohla takzvaná daň za rozvoj, zavedenie poplatku za rozvoj, stála kontrola a dosiahnutie podpory zo strany obyvateľov.

15. KOORDINÁCIA ROZHODNUTÍ NA KRAJSKEJ ÚROVNI

Keďže ulice a školy sú väčšinou krajské, znamená to, že sa o nich rozhoduje na úrovni krajského zastupiteľstva, aj keď obec má rozhodovaciu právomoc pri škôlkach, vidíme že v prípade konceptu Smart Growth v USA existuje napríklad inštitút pre posudzovanie životného prostredia na viacerých úrovniach. Takto je možné predísť výskytu nových obytných zón v lokalitách, kam nepatria a obmedziť počet stavieb na zelenom poli, tzv. greenfields.

16. OBMEDZENIE POČTU OBYVATEĽOV

Najmä v Holandsku používaný index hustoty: *Density Gradient approach*, čiže údaje merajúce populáciu a hustotu obyvateľstva v meste poukazujú na to, že obývanosť, hustota obývania a mestskosť daného priestoru je nakoľko obytné. Sledovanie a prognózovanie týchto nie je len plánovacím procesom, ale i existenčnou otázkou zdravého životného priestoru v budúcnosti.

17. POZITÍVA AGLOMERÁCIE

Pozitívom ako aj základnou funkciou aglomerácie je, že jednotlivé priemyselné mestá sa navzájom dopĺňajú. Takéto myslenie by bolo prínosné nielen v prípade škôl, ale i v čoraz komplikovanejšej doprave, keďže finančné plány obcí nie sú postačujúce na realizáciu rozsiahlych investičných zámerov, bolo by vhodné myslieť spoločne v aglomerácii.

18. ÚPRAVA PREVÁDZKOVÝCH PODMIENOK

Denné dochádzanie vo väčšine prípadov prináša problémy a nespokojnosť obyvateľov. Preťaženie železničnej siete (Regiojet) a nekoncepčne rýchla výstavba jednotlivých úsekov rýchlostnej cesty R7 spôsobili, že preťažené sú tak cesty ako aj železnice. V súčasnosti je skoro nemožné dostať sa včas do práce – s touto otázkou sme sa zaoberali pomerne podrobne a v dotazníku mu venovali 3 otázky.

19. ZRIADENIE MIESTNYCH PRACOVNÝCH MIEST vo firmách hlavného mesta

Zriadenie pracovných miest na miestnej úrovni je nevyhnutnosťou len v suburbánnych oblastiach. Táto úloha v dnešnom svete moderných komunikačných technológií je čoraz ľahšie zvládnuteľná, naviac je časovo i nákladovo efektívna.

20. DLHODOBÉ POZOROVANIE UKAZOVATEĽOV HUSTOTY obyvateľstva

Keďže jednotlivé územné plány hustotu obyvateľstva konkrétnejšie nesledujú, v zahraničí - napríklad v Štokholme je počet obyvateľov na m² stanovený pomocou integrovaných modelov v rámci dlhodobého centralizovaného plánovania. Koncepčne odporúčame plánovanie na interregionálnej úrovni využitím príkladov dobrej praxe práve z týchto miest.

ZÁVER

Prvá kapitola prezentovala, v akej forme, ako často a kde sa najviac prejavuje suburbanizácia; definovala aglomeračné javy a vysvetlila základnú terminológiu súvisiacu so suburbanizáciou. Poukazujeme na to, že v našich podmienkach sú prítomné jej staré, ale v žitnoostrovských podmienkach špecifické vývinové formy, keďže obce fungujúce v strede ornej pôdy edge-cities a brownfields hnedá poľná stavba môžu byť aj príkladom z Hviezdoslavove, čo je pre viaceré obce poučením.

Regionálna a kultúrna identita má vplyv na hospodárske údaje regionálnej oblasti i na demografické čísla. Identita na úrovni regionálnych oblastí ovplyvňuje ekonomický rozvoj v regióne, a to že v akej miere, určujú predpovede v budúcnosti. Odporúčania formulované v tejto štúdii môžu pomôcť mikroregiónu, bez vhodne zvolených dlhodobých riešení pri aktuálnej situácii suburbanizácie v obciach nie je možné očakávať prevratné výsledky. Pre Žitný ostrov je nevyhnutné, aby získané vedomosti boli poučením, aby požiadavky a predpisy boli racionálne, a aby plánované zástavbové procesy boli koordinované a to nielen na strategickej úrovni.

Na dosiahnutie cieľov práce sme využili štatistické metódy a metódy analýzy, ktorých hlavným cieľom bola objektivita vo výsledkoch. Použitím viacerých vedeckých pohľadov na jednotlivé stránky suburbanizačných procesov, ich zložitú štruktúru a súvislosti, sme sa pokúsili načrtnúť celkový obraz dostupných riešení ich negatívnych dopadov. Cieľom dotazníka bolo získať odpovede na výskumné otázky, skúmajúc spoločensko-hospodárske cieľové body, kde bol dôraz kladený na regionálny rozvoj. Táto štúdia môže slúžiť ako regionálna sonda v oblasti výskumu, ktorá je zatiaľ len na začiatku – podrobné skúmanie identity suburbánnych obyvateľov. Medzi čiastkové ciele, ktoré môžeme považovať za naplnené, patrí definovanie hornozitnoostrovej suburbanizácie, analýza empirických pozorovaní daných suburbanizačných vplyvov, krátky prehľad bežných prejavov, hlavných príčin a dôsledkov procesu suburbanizácie vo vybranej oblasti, ako aj naznačenie vybraných tém pre ďalší výskum spoločenských dôsledkov suburbanizácie.

Záverom môžeme zhrnúť, že hlavným cieľom nášho výskumu nebolo len poukázanie na možnosti zmien, ale návrh konkrétnych riešení v podobe odporúčaní na úrovni územných štruktúr, obcí a jednotlivých častí; ďalej vysvetliť príčiny i negatívny vplyv novovytvoreného mestského prostredia na spoločenský vývoj.

- *Prvá H0: testovanie Chí kvadrátom : Hodnotenie suburbánnych obyvateľov nezávisí od miesta, typu obce. Zistenie: Negatívne skúsenosti sú negatívne aj vo veľkej obci aj v menšom meste..*
- *Druhá H0: (Cramerovo pravidlo): Lokalita pôvodu obyvateľov nemá vplyv na ich názory o suburbanizácii. Zistenie: Stredne veľká závislosť a korelácia je v prípade okresu Bratislava, kde sú očakávania oveľa väčšie.*
- *Tretia H0: (Pearsonov test): Z tvrdenia vyšlo najavo, že so stúpajúcim vekom sa znižuje úroveň znalosti projektov. Zistenie: Vek obyvateľov má vplyv na hodnotenie , a to takým spôsobom, že vyšší vek negatívnejšie vplyva na informovanosť ľudí.*
- *Štvrtá HO (Wilcoxonov test): Preferencie obyvateľov regiónu ohľadom suburbanizácie sa mierne zmenili v pred a po presťahovaní sa obdobiach. Zistenie: Obyvatelia si prevažne želajú vybudovanie infraštruktúry a viac investície do prírodných zdrojov.*

Suburbanizácia a jej dôsledky vo viacerých prípadoch prinášajú nezvratné alebo veľmi ťažko napravitelné zmeny prírody, ktoré môžu vplyvať na vzhľad obcí, ktoré už dnes majú inú podobu ako pred niektoými rokmi. Jednotlivé formy suburbanizácie priniesli nešťastné následky. Možným negatívnym vplyvom sa dá predísť, ale je treba konať včas a koordinovane. Preto je potrebné, aby každá obec sledovala suburbanizáciu už od začiatku, a snažila sa ju aktívne ovplyvniť v záujme zabezpečenia udržateľného rozvoja v mestských častiach. Toto je ekonomicky efektívnejšie a menej bolestivé ako riešenie vedľajších účinkov následnej korekcie (Sýkora 2001).

Pri zostavovaní výskumnej metodiky bol uvedený zvlášť etnický charakter. Podľa Myrdala vzťah územného rozvoja a všeobecný stav hospodárstva závisí aj od regionálnej úlohy etnických skupín. Tento vzťah sa čiastočne potvrdil v analýze silnej regionálnej identity v prípade mesta Šamorín. Podľa výkladov výskumov o perifériách hospodárske nevýhody zaostalých oblastí je možné zmierniť v prvom rade kultúrnym oživením, keďže zaostalosť zahŕňa v sebe i kultúrne nevýhody. *Vzhľadom na to, že spomínané kultúrno-národnostné faktory zabraňujúce výraznejším prejavom suburbanizácie boli v odpovediach interpretované z aspektu komunity a identity, je možné suburbanizáciu považovať za jeden z najdôležitejších sprievodných transformačných procesov intraurbánnych štruktúr žitnoostrovských obcí a miest, čo sa týka socioekonomického rozvoja.*

BIBLIOGRAFIA

- Alabán Ferenc: A kulturális identitás metamorfózisai , Selye Janos Egyetem, Komárom, http://pf.ujs.sk/documents/2016.06.29_Alaban_Belivek_Nyomdaesz.pdf
- Appadurai, Sage London, APPADURAI, Arjun (1990): Disjuncture and Difference in the Global Cultural Economy. In: Featherstone, Mike, ed., *Global Culture: Nationalism, Globalization and Modernity*. Theory, Culture and Society special issue. London, Sage, 295-320.
- BERKI MÁRTON. A térbeliség trialektikája In: Tër és Társadalom 2015/1 TÉT : SSN 0237-7683 (nyomtatott / print) ISSN 2062-9923 (elektronikus / electronic)
- Brubaker, Rogers (1992): *Citizenship and Nationhood in France and Germany*. Cambridge.
- Brubaker, Rogers (1995): National minorities, nationalizing states and external homelands in New Europe. *Daedalus*, vol. 124., no. 2., 189-218.
- Bugovics PhD értekezés, 2005, A területi identitás a társadalmi gazdasági térben, pécsi Tudományegyetem, disszertáció
- Egedy, T. 2005. A sikeres városrehabilitáció in *Városrehabilitáció és társadalom*, szerk. T. Egedy. Budapest: MTA, Földrajztudományi Intézet, 21–62. Egedy ... <http://www.varosrehabilitacio.net/egy-b.html>
- Fórum Kutató Intézet AGGLONET, 2010
- Friedmann 1969
- Georges Benko, 1999
- Georges, B. Benko. 1994. *Geography, History and Social Sciences*
- Giddens Anthony, 1994. *Beyond Left and Right. The Future of Racial Policy*, ISBN ISBN: 9780804724517
- Giffinger, R. a kol. (2013) POLYCE: Metropolisation and Polycentric Development in Central Europe. Werkstattbericht Nr. 134. Vienna, ESPON & Vienna University of Technology, 147 p. <http://www.wien.gv.at/stadtentwicklung/studien/pdf/b008329.pdf>
- Gregory Derek, eds. Mayer : *The Dictionary of Human Geography* .Wiley Blackwell Publication Ltds. 5th SBN 978-1-4051-3287-9 edition Online: <http://www.univpgri-palembang.ac.id/perpus-fkip/Perpustakaan/Geography/Kamus%20Geografi/Kamus%20Geografi%20Manusia.pdf>
- Hall, Stuart (1987): *Minimal Selves*. In: *Identity: The Real Me*. ICA Document 6. London, Institute for Contemporary Arts.
- Hall, Stuart (1990): *Cultural Identity and Diaspora*. In: Rutherford, J., ed., *Identity*. London, Lawrence and Wishart.
- HNILÍČKA, Pavel. *Sídelní kaše: otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů*, 2012, s. 79 Bugovics, Z. 2001 *A gazdasági-társadalmi térfelfogás interdiszciplináris történeti jellege*. 8. 1.1. Térleírás *Egyrészt tehát a tudományos élet és a hozzá kapcsolódó politikai háttér, másrészt pedig az aktuális gazdasági-társadalmi légkör* szükségszerűen vont.
- HNILÍČKA, Pavel. *Sídelní kaše: otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů*, 2012, s. 79
- Honvári P. 2014. Györi agglomeráció kutatása és eredményei 1960-as évektől napjainkig, In: Lados, M. , link http://www.regscience.hu:8080/jspui/bitstream/11155/910/2/honvari_gyori_2014.pdf
- http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo_telepuleshalozata/agglomeracio.pdf
- <https://www.planetizen.com/node/49370>
- Chinese women becoming green widows. <http://www.globaltimes.cn/content/947694.shtml>
- *In Toward a Non-Euclidian Mode of Planning* (1993)
- IRA, V., GARITAN, M.: *Ekonomická aktivita v tvorivých odvetviach: postavenie Bratislavy v rámci Slovenska a vnútromestské rozdiely*
- Isolation in Suburbia <https://www.planetizen.com/node/49370>
- Katreen A. Tobin: *Reduction od Urban Vulnerability*. <https://www.cardus.ca/comment/article/intentional-isolation-in-suburbia/>
- Krugmann P, Journal Article *Paul Krugman's Geographical Economics and Its Implications for Regional Development Theory: A Critical Assessment Ron Martin and Peter Sunley Economic Geography Vol. 72, No. 3 (Jul., 1996), pp. 259-292*
- KSH. *Magyarország településhálózata, agglomerációk*
- Lampl, Zs. *A szlovákiai magyarok szociológiája*, FKI, Somorja, 2018
- Lefebvre Henry, TBD
- Lelkes, 2008, TBD
- Lelkes, G. *Régiók és Gazdaság, Magyarok Szlovákiában* 5, FKI, 2006
- Lucza Zsuzsanna- *Kulturális Identitás dekonstrukciós igénye* https://eda.eme.ro/bitstream/handle/10598/29351/EME_EM_2013-2_009_LuczaZsuzsanna_KulturalisIdentitasDekonstruciosIgenye.pdf?sequence=1&isAllowed=y Jablonczay T –Grajczár, 2014
- *Térületi identitás Strégiák I.*

- Lucza Zsuzsanna- Kulturális Identitás dekonstrukciós igénye
https://eda.eme.ro/bitstream/handle/10598/29351/EME_EM_20132_009_LuczaZsuzsanna_KulturalisIdentitasDekonstruciosIgenye.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- *Luděk Sýkora*: Suburbanizace a její společenské důsledky. 219 ...
- Lukáčová, 2012, Folia Geographica, Presov
- Malhorzara Flava- Liszewski Maik, 2000, DEMOGRAPHIC CONSEQUENCES OF SUBURBANIZATION IN SELECTED TOWNS IN THE EASTERN BORDERLANDS OF POLAND
<http://apcz.umk.pl/czasopisma//index.php/BGSS/article/viewFile/v10089-010-0011-4/1549>
- MATLOVIČOVÁ, K., ŽIDOVÁ, A., KOLESÁROVÁ, J.: Dynamika regionálnych disparít na Slovensku v predkrízovom období a ich riešenie vybranými nástrojmi regionálnej politiky
- Measuring the Regional Economic Response to Hurricane Katrina Improvement may spread to connecting regions. Ewing, Kruse and Thompson (2005b) document this. effect following the 1999 Oklahoma City ...
- MICHÁLEK, A., PODOLÁK, P.: Relevantné indikátory sociálnych regionálnych disparít na Slovensku
- MICHÁLEK, A.: Problematika výberu indikátorov regionálnych disparít
- Musil *Musil*, J.: Urbanizace Českých zemí a socialismus.2002
- Musterd, Sako, 1991, Neighbourhood Changein Amsterdam, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1467-9663.1991.tb01793.x>
- Myrdal, G. (1944), An American Dilemma: The Negro Problem and Modern Democracy, New York: Harper. Myrdal, growth processes and Principle of circular and cumulative causation: fusing Myrdalian and Kaldorian growth and development dynamics. Journal of Economic Issues, June 1, 2008, O'Hara, Phillip Anthony
- Myrdal, G. (1957), Economic Theory and Underdeveloped Regions, London: University Paperbacks, Methuen.
- Nagy, Katalin: 2007, Szociológia közgazdászoknak, Budapest, NME, https://books.google.sk/books?id=U-kgpXE7bnsC&pg=PA108&lpg=PA108&dq=szuburban+eletstilu&source=bl&ots=RKFbzLvJws&sig=U2p_KW3pkcAeET_Sc4lfQncnBXY&hl=sk&sa=X&ved=2ahUKEwiTy6eE0NjeAhXCwosKHwBgDtAQ6AEWAHoECAkQAQ#v=onepage&q=szuburban%20eletstilu&f=false
- *Oázky k subúrbánní výstavbě kolonií rodinných domů*, 2012, s. 79
- Óry. P. Megmaradás koncepciók
- Ourednicek, 2013, Differential suburban development in the Prague Urban Region.
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1468-0467.2007.00243.x>
- priestorových a regionálnych disparít
- Psychology of Suburbia <https://rustwire.com/2012/03/20/the-psychology-of-suburbia/>
- Ritzer: Az öregedés és a technológia. In: The Blackwell Encyclopedia of Sociology . szerkesztette George Ritzer. 1. pub. Malden, MA: Blackwell Pub., 2007. 5650 pp. ISBN
- Stanilov, K., Sýkora, L., eds. (2014) Confronting Suburbanisation: Urban Decentralization in Post-Socialist Central and Eastern Europe. Wiley-Blackwell.
- Stuart Hall : Kulturális identitásról
http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag_i_nemzetisegek/romak/multikulturalizmus/pages/005_a_kulturalis_identitasrol.htm
- SU SR: Népszámlási adatok, census.sk
- SVEDA - MICHÁLEK, A.: Teoretické východiská a metodické postupy výskumu
- Sýkora, L. 2014. In Sociology Review
- Sýkora, L. (2003) Suburbanizace a její společenské důsledky [Suburbanization and its societal consequences]. Sociologický časopis/Czech Sociological Review 39 (2), s. 55-71.
- Sýkora, L. (2010) Book review - Horak Martin. Governing the Post-Communist City: Institutions and Democratic Development in Prague. Toronto: University of Toronto Press, 2007, 270 pp. Slavic Review 69 (2) (Summer 2010), pp. 476-477.
- Sýkora, L. (2010) Suburbanizace: problém i řešení. Vesmír 89 (7-8), s. 440-443.
- Sýkora, L. (2013) Most přes rozbouřené vody. Bulletin České komory architektů 20 (3), s. 31-32.
- Sýkora, L. (2014) Proměny postsocialistických metropolí. Geografické rozhledy 23 (4), 2-5.
- Sýkora, L. Ouredníček 2001, Sýkora 2001, Horáková 2002, Muliček 2002, Ouredníček, Sýkora 2002,
- Sýkora, L., Muliček, O. (2014) Prague: Urban Growth and Regional Sprawl. In: Stanilov, K. and Sýkora, L., eds, 2014, Confronting Suburbanization: Urban Decentralization in Postsocialist Central and Eastern Europe, pp. 133-162. Studies in Urban and Social Change, Wiley-Blackwell..
- Sýkora, L., Stanilov, K. (2014) The Challenge of Post-socialist Suburbanization. In: Stanilov, K. and Sýkora, L., eds, 2014, Confronting Suburbanization: Urban Decentralization in Postsocialist Central and Eastern Europe, pp. 1-32. Studies in Urban and Social Change, Wiley-Blackwell.

- Szuburbanizáció. In: A nagy szociológiai szótár. Ed. 1. Praha: Karolinum, 1996. 1627 pp. ISBN 80-7184-311-3. S. 1250-1251. (csehül)
- Szuburbanizáció. In: Általános enciklopédikus szótár, 2002. ISBN 80-7181-768-6
- ŠUŠKA, P.: Regionálne disparity v krajinách V4 vo vzťahu k reštrukturalizácii mierok neoliberalnej globalizácie
- Šveda, M. 2012. Transformácia zázemia Bratislavy pod vplyvom suburbanizačných procesov. Dizertačná práca. Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského, Bratislava, 179 s.
- Šveda, M: BYTOVÁ VÝSTAVBA V ZÁZEMÍ VEĽKÝCH SLOVENSKÝCH MIEST V KONTEXTE SUBURBANIZÁCIE A REGIONÁLNYCH DISPARÍT Geografický ústav SAV, Humánna geografia, Regionálna geografia
- Šveda, M: Suburbanizácia v zázemí Bratislavy z hľadiska analýzy zmien krajiny pokrývky Prírodovedecká fakulta UK, 2011
- Šveda, M: Časové a priestorové aspekty bytovej výstavby v zázemí Bratislavy v kontexte suburbanizácie Geografický ústav SAV, 2011 Ostatné príbuzné odbory geografických vied
- Šveda, M: FENOMÉN NEÚPLNEJ EVIDENCIE MIGRÁCIE V SUBURBÁNEJ ZÓNE (NA PRÍKLADE ZÁZEMIA BRATISLAVY) Geografický ústav SAV, 2014
- Šveda, M: Prejavy komerčnej suburbanizácie vo vybraných odvetviach hospodárstva v zázemí Bratislavy Geografický ústav SAV, 2014 Humánna geografia, Regionálna geografia
- Šveda, M: Vývoj bytovej výstavby v slovenských mestách v ostatných rokoch v časových a priestorových súvislostiach Geografický ústav SAV, 2011 Humánna geografia, Regionálna geografia
- Šveda, M: Zmeny vo využití zeme v zázemí veľkých slovenských miest Prírodovedecká fakulta UK, 2010
- Tarnovská Lenka: Analýza subúrbánnych procesov. Bakalárska Praca, Univerzita Bankovní institut Vysoká škola v Praze, https://is.ambis.cz/th/zz211/Lenka_Tarnovska.pdf
- Temesi István. 2004. Regionalizmus s regionalizáciou. <https://ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/temesi-istvan/temesi-istvan-vedes-ertekezes.pdf>
- Tóth- Schumann: A budapesti agglomeráció területi kiterjedésének vizsgálata Területi Statisztika 5, 511- 525
- TRIADA. Dopad suburbanizace na daňové príjmy obcí. *Deník veřejné správy* [online]. 15.5.2008 [cit. 2014-04-24]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6318414>
- UN, World Polpulation Division. <https://population.un.org/wup/General/FAQs.aspx> Agglomeration. Forrás: wikipedia.de <https://de.wikipedia.org/wiki/Agglomeration> (2015.07.21)
- Why suburbanisation is not good for childre. Washington post https://www.washingtonpost.com/gdpr-consent/?destination=%2fnews%2fparenting%2fwfwp%2f2016%2f05%2f12%2fwfwhy-the-suburbs-make-me-sad%2f%3f&utm_term=.023291d1d037
- Šveda, M: Bytová výstavba v zázemí Bratislavy Prírodovedecká fakulta UK, 2010

ANNEX 1.SITUAČNÁ ANALÝZA

V tejto časti sme chceli vedieť súvislosti medzi preferenciami obyvateľov a hypotézami .

Tabuľka 1 Závislosť preferencie obyvateľov od lokality respondentov

Aký je váš názor ohľadne žitného ostrova a suburbanizácie?			
	Kladný	Záporný	Spolu
Respondenti z okresu BA	20 (27.27) [1.94]	30 (22.73) [2.33]	50
Respondenti z okresu DS	40 (32.73) [1.62]	20 (27.27) [1.94]	60
Spolu	60	50	110

Zdroj: vlastné spracovanie.

Test udával hodnotu Chí kvadrát 7.8222, pričom hodnota p je 0,005161. Je to štatisticky značný výsledok na hladine $p < 0.05$. Ak nulová hypotéza je pri vypočítanej hodnote Chí kvadrát 7.82, čo je oproti tabuľkovej hodnote menšia hodnota, (z tabuliek sa zistila hodnota 14.526 na hladine alfa 0.05) vtedy hypotézu zamietame. *Suburbanizačné negatívne vplyvy sú viac riešené pri obyvateľov Bratislavy*. Z predchádzajúcej kapitoly, z deskriptívnej štatistiky vyplýva aj to, že viac bratislavčanov sa sťažuje. Neplatí hypotéza, teda existuje závislosť, kde Chí kvadrát je 7.82 a p hodnota je 0.005161, ktorej veľkosť vypočítame. Táto závislosť môže byť veľká alebo malá, konkrétna veľkosť sa zisťuje *Cramerovým pravidlom*, kde vyšla podľa výpočtu hodnota 0.26, ktorá znamená stredne slabú závislosť.

Cramerovo pravidlo sa potvrdzuje vzorcom, na základe ktorého sa počíta sila závislosti.

Výpočet: $V = \sqrt{\chi^2 / n * (m-1)}$ $V = \sqrt{7.82 / 110 * 1} = 0.266$

Na vyjadrenie závislosti medzi dvomi veličinami nominálneho typu slúži Cramerovo pravidlo, pričom hodnoty medzi 0.3 – 0.7 znamenajú stredne slabú závislosť. *Preferencia suburbanizácie bratislavskými respondentmi je značnejšia v prospech okresu Bratislava, táto závislosť je stredne silná.*

Tretí bol *Pearsonov test*, podľa ktorého hodnotíme jednotlivé otázky, konkrétne hodnoty ľudí, ktorí udávali, koľko projektov poznajú. Ak chceme vedieť, či existuje závislosť medzi počtom kultúrnych udalostí a medzi výškou veku respondentov, obidve sú *nominálne premenné*. Budeme testovať vek a počet známych projektov, napr. ak jedna osoba má 25 – 30 rokov, pozná 4 projekty, pričom ten, kto má 55 – 60, tak len 1. Môže to znamenať, že starším vekom sa informácie vytrácajú. Zisťuje sa to vymenovaním, zadávaním do softvéru, pričom údaje by mali mať lineárne rozlíšenie (zoraďujúce sa čísla) a samozrejme, v oboch prípadoch premenných ide o nominálne premenné. Zo vzorky sme vybrali 30 čísel udávajúcich vek respondentov, do softvéru boli nanesené v poradí čísel (pričom sa vyskytli aj opakujúce) a takto sa zúčastnila aspoň významná časť zo 180 respondentov. Výpočet Pearsonovej korelácie:

Maximálny počet projektov v prípade bol 6 a v prípade okresu Dunajská Streda až 10.

$$\begin{array}{l}
 X \text{ (vek respondentov v regióne južného Slovenska)} = 20, 21, 21, 22, 23, 24, 25, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 30, 31, 31, \\
 , 31, 31, 32, 32, 32, 32, 32, 33, 33, 34, 36, 37, 27, 27, 38, 38, 39, 40, 40, 44, 45, 46, 48, 48, 49, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 54, 54, 55, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 66, 66, 6 \\
 7, 68 \text{ pričom } Y \text{ (počet známych projektov na južnom Slovensku)} = 6, 6, 6, 6, \\
 5, 5, 5, 5, 5, 5, 5, 5, 4, 4, 4, 4, 4, 4, 3, 4, 5, 2, 1, 5, 4, 3, 2, 2, 0, 1, 2, 2, 2, 1, 0, 4, 5, 3, 2, 2, 2, 1, 2, 3, 2, 1, 4, 5, 0, 0, 3, 2, 1, 1, 2 \\
 X \text{ hodnoty veku } \sum = 2421, \text{ Mean} = 40.35, \sum (X - M_x)^2 = SS_x = 10847.65 \\
 Y \text{ hodnoty projektov } \sum = 190, \text{ Mean} = 3.167, \sum (Y - M_y)^2 = SS_y = 176.333 \\
 N = 60, \sum (X - M_x)(Y - M_y) = -803.5 \\
 R = \text{Pearsonovej korelácie} \\
 r = \frac{-803.5}{\sqrt{(10847.65)(176.333)}} = -0.581,
 \end{array}$$

Hodnota 0.581 je *moderovaná negatívna korelácia medzi premennými*, čiže je tu tendencia výskytu pôvodného tvrdenia, že starší obyvatelia strácajú záujem o informácie v oblasti cezhraničnej spolupráce. Z výpočtu vyšiel *koeficient determinácie 0.3376*. Prakticky to znamená, že čím väčšie sú hodnoty X (v našom prípade je premenná vek), tým menší je Y (v našom prípade počet známych projektov). Na základe Perasonovho testu môžeme tvrdiť, že starší ľudia poznajú menej projektov cezhraničnej spolupráce z EGTC. Môžeme teda predpokladať, že celkovo sú menej informovaní ako mladší obyvatelia regiónu. Túto informáciu potvrdzuje aj otázka v dotazníku o médiách, kde vidíme, že mladší očakávajú lepšiu budúcnosť a vedia viac toho o eurofondoch a dotáciách ako aj z celkovej problematiky regionálneho rastu hlavne vďaka internetu.

• **Prvá H0: testovanie Chí kvadrátom : Hodnotenie suburbánných obyvateľov nezávisí od miesta, typu obce. Zistenie: Negatívne skúsenosti sú negatívne aj vo veľkej obci aj v menšom meste..**

• **Druhá H0: (Cramerovo pravidlo): Lokalita pôvodu obyvateľov nemá vplyv na ich názory o suburbanizácii. Zistenie: Stredne veľká závislosť a korelácia je v prípade okresu Bratislava, kde sú očakávania oveľa väčšie.**

• **Tretia H0: (Pearsonov test): Z tvrdenia vyšlo najavo, že so stúpajúcim vekom sa znižuje úroveň znalosti projektov. Zistenie: Vek obyvateľov má vplyv na hodnotenie, a to takým spôsobom, že vyšší vek negatívnejšie vplýva na informovanosť ľudí.**

• **Štvrtá HO (Wilcoxonov test): Preferencie obyvateľov regiónu ohľadom suburbanizácie sa mierne zmenili v pred a po presťahovaní sa obdobiach. Zistenie: Obyvatelia si prevažne želajú vybudovanie infraštruktúry a viac investície do prírodných zdrojov.**

Celkovo môžeme posúdiť hraničnú oblasť ako vyspelú, pretože aj v maďarskom meradle patrí severný región Maďarska medzi najvyspelejšie, pričom juh Slovenska skôr medzi mierne vyspelé regióny, z hľadiska infraštruktúry patrí jednoznačne medzi zaostalejšie. Z ôsmich regiónov 4. miesto má Nitriansky kraj, 2. miesto má Trnavský kraj – predstavuje stredne vyspelý región v rámci celoslovenskej ekonomiky.¹¹ Tieto ukazovatele potvrdzujú, že maďarská časť je menej vyspelá ako slovenská cezhraničná na základe HDP. Maďarská strana z hľadiska HDP nie je vyspelejšia, pred ňou je Bratislavský kraj a Trnavský v hornej časti lineárnej krivky. Na základe údajov zo ŠÚ SR sme sa v tejto kapitole pustili do sledovania disparity pomocou štatistických jednotiek na základe HDP na osobu.¹² Tabuľka rastu HPD v miliónoch eur zobrazuje sumy hlavne na začiatku a na konci programového obdobia. Ak je pozitívne zhora, región je na tom lepšie ako ten, s ktorým sa porovnal v štádiu.

¹¹ PAWERA, R- SMEHYLOVA, Z, *Trend in absorption of EU funds. Case of Slovakia*. 2015 by Sciemcee London str. 35-38 ISBN 978-0-9928772-8-6 Proceedings of the 4th CER Comparative European Research Conference

¹² BLAŽEK, J. *Nové institucionální rámce ekonomiky a regionální rozvoj: velké firmy a sektor progresivních výrobních služeb*. In: Hampl, M. a kol.: *Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice*. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha, 1996. s. 303-314.

ANNEX 2 Dotazník Suburbanizácia a identita

Suburbanizácia a identita/Szuburbanizáció és identitás

Prosíme Vás o vyplnenie anonymného dotazníka ps názvom "Suburbanizácia a identita", ktorého zámerom je poskytnúť podklady k socioekonomickému výskumu v oblasti identity suburbánných regiónov v okolí hlavného mesta, Bratislavy./

/Kérjük Önöket e anonim kérdőív kitöltésére e cím alatt „Szuburbanizáció és identitás”, melynek célja adatokat gyűjteni egy szocio-gazdasági felméréshez ebben a térben: Pozsony főváros környékén lévő szuburbán vidékek identitása.

Výskum, ktorého hlavnou témou je otázka skúmania regionálnej identity a tzv. "imidžu" regiónov má za cieľ skúmať aktuálne trendy dynamicky sa vyvíjajúcej kultúrnej identity tzv."novodobých obcí" hlavne regiónu Žitného ostrova, pričom k analyzuje aj suburbanizáciu iných obcí vo svete./

/Kutatásunknak, melynek fő témája a regionális identitás tanulmányozása és ún. „régió presztízse”, célja megvizsgálni az aktuális irányzatát az „újfajta községek” gyorsan fejlődő kulturális identitásának, legfőképpen a Csallóközi régióról van szó, miközben elemzi más községek szuburbanizációját is.

Projekt sa realizuje vďaka podpore z Fondu pre národnostné menšiny - Kultminor. S podakovaním: PhDr. Lívia Bott Domonkos, PhD. štatutár OZ FutuReg./

/A projekt megvalósítását a Kulturális Kissebségi Alap –Kultminor biztosítja. Nagy köszönet: PhDr. Lívia Bott Domonkos, PhD. OZ FutuReg alapítója.

Vysvetlivky: suburbánna zóna - Prímestská zóna (angl. suburban zone, hu.külvárosi térség, szuburbán terület)Podľa S. Liszewského a W. Maika pod ňou rozumieme prechodné teritoriálne pásmo, ktoré bezprostredne obklopuje kompaktné mesto a zároveň je súčasťou mestskej aglomerácie. Vyznačuje sa interferenciou mestských a vidieckych črt, v dôsledku čoho má jeho fyzický a sociálny priestor špecifický charakter, ktorým sa líši od susedných zón./

/Magyarázó jegyzetek: külvárosi térség - szuburbán terület (szl. suburbanná zóna, angl. suburban zone). Liszewski és W. Maika szerint fogalmazhatunk alatta átmeneti területi szakaszt, mely közvetlen körülvész egy nagy várost és ugyanakkor a része a városi agglomerációnak. Tipikus rá városi és falusi vonások interferenciája, mi különbözteti a szomszéd területektől, mivel fizikai és szociális térének speciális jellege van.

* Povinné / Kötelező

I. 1. Demografické údaje: Pohlavie * / Demográfiai adatok: Nem *

Žena / Nő

Muž / Férfi

I.2.Demografické údaje: Štátna príslušnosť */ Demográfiai adatok: Állampolgárság *

SR / SR

Iné / Egyéb

I.3 V akej miere ovládate nasledovné jazyky: */ Milyen mértékben beszél az adott a nyelveken: *

Jazyky/ Nyelvek	materinský jazyk/ anyanyelv	na dobrej úrovni/ haladó	na základnej úrovni/ kezdő	neovládam/ nem beszelem
slovenčina /szlovák				
maďarčina / magyar				
angličtina /angol				
rómština / roma				
nemčina /német				

I. 4. Demografické údaje: Národnosť */ Demográfiai adatok: Nemzetiség *

Slovenská / Szlovák

Maďarská / Magyar

Rómska / Roma

Česká / Cseh

Moravská / Moravai

Rusinská / Ruszin

Židovská / Zsidó

Iná / Más:

I. 5 Demografické údaje: Vek */ Demográfiai adatok: Életkor *

18-29

30 – 44

45-60

60 a viac / 60 és több

I.6. Najvyššie dosiahnuté vzdelania */ Legmagasabb végzettsége *

ZŠ / Általános iskolai

SŠ / Középiskolai

VŠ / Egyetemi képzés

I. 7a. Bývate */ Laknak *

v rodinnom dome / családi házban

v byte / lakásban

v radovom dome / sorházban

Iné / Más

I. 7b. Vaše trvalé bydlisko je v obci: */ Az állandó lakcíme ebben a községben van nyilvántartva: *

I.7c. Vaše prechodné bydlisko je v obci (ak nemáte zaškrtnite x): */ Az ideiglenes lakcíme ebben a községben van nyilvántartva (ha ilyen nincs, tegyen x): *

I.8 Kedy ste sa prihlásili na trvalý pobyt v obci, kde žijete (ak ste sa neprihlásili napíšte x) */ Mikor jelentett be állandó lakcímet a községben, ahol él (ha nincs bejelentkezve, tegyen x) *

I.9. Z akého kraja pochádzate? */ Milyen járásból származik? *

Trnavský/Nagyszombati

Trenčiansky/Trencséni

Bratislavský/Pozsonyi

Košický/Kassai

Žilinský/Zsolnai

Banskobystrický/Besztercei

Nitriansky/Nyitrai

Prešovský/Eperjesi

I.10. V obci, v ktorej teraz žijete bývate: */ Hány éve lakik a községben, ahol most él: *

menej ako rok/kevesebb mint egy éve

1-3 roky/1-3 éve

3-7 rokov/3-7 éve

viac ako 7 rokov/több mint 7 éve

II. 1. Ako sa cítite v obci, kde bývate? */ Hogy érzi magát a községben, melyben él? *

II. 2. Mali ste informácie o vašej obci, predtým ako ste do nej prisťahovali? V akej oblasti? Môžete uviesť viac možností * */
Rendelkezett információkkal a községről, mielőtt oda költözött? Milyen térből? Több választ is kilehet jelölni * *

Kultúra/Kultúra

Služby/ Szolgáltatások

školské a predškolské zariadenia/ iskolai és előiskolai létesítmények

zdravotnícke zariadenia/ egészségügyi intézmények

infrastruktúra obce a inžinierske siete / közösségi infrastruktúra és közlekedési hálózatok

miestne komunikácie (cesty)/ helyi kommunikáció, utak

životné prostredie/ életkörnyezet

Iné:/Más

II.3. Mali ste známych alebo rodinu v obci, do ktorej ste sa prisťahovali? */ Voltak ismerősök vagy rokonok a községben, ahova el költöztek?

Áno/Igen

Nie/Nem

II. 4. Aká bola Vaša motivácia pri sťahovaní sa/ resp. ak ste tu predtým bývali, prečo je tu naďalej dobré bývať? **/ Mi volt hatással a meghozott döntésre a költözést illetően/ illetve ha már ott éltek előtte, miért jó ott továbbra is élni? **

blízkosť rodiny/a család közelsége

pracovné príležitosti/ munka lehetőségek

blízkosť Bratislavy/közelsége Pozsonyhoz

blízkosť prírody/közeli természet

Iné:/Más:

II.5. Ktoré kritériá boli najdôležitejšie pre vás pri výbere nehnuteľnosti? *Mi végett választotta leginkább az ingatlant? *

Cena/Ár

Lokalita/Elhelyezkedése

Okolie/Környék

Rodina/Család

Iné:/Más

II.6. Aký je váš vzťah ku komunite obci (označte odpoveď, ktorú považujete za najvhodnejšiu) */ Hogyan viszonyul a közösséghez a helyen, ahol él (jelölje meg azt a választ, melyet megfelelőnek találja) *

Cítim sa byť súčasťou komunity v obci, kde žijem./Úgy érzem, a közösség tagja vagyok.

Cítim sa dobre v obci, kde žijem, preto by som sa časom chcel/a stať súčasťou komunity. /Jól érzem magamat a községben, melyben élek, és szeretnék idővel a közösség tagjává válni.

Nepatrím do komunity v mojej obci, možno neskôr sa budem chcieť začleniť do komunity. /Nem tartozom a közösségbe, de lehet idővel tagjává fogok akarni majd válni.

Nepatrím, ani nechcem patriť do žiadnej komunity./ Nem tartozok, és nem is akarok tartozni semmi közösségbe.

Iné:/Más.

II.7. Označte odpoveď, ktorú považujete za najvhodnejšiu vo vzťahu k obci, v ktorej bývate? */ Jelölje ki azt a választ, melyet legalkalmasabbnak tart a községhez kapcsolatban, ahol él. *

Výroky/ Állítások	áno/igen	skôr áno/inkább igen	nie/nem	skôr nie/inkább nem	neviem/nem tudom
Bývam v mojej obci rada, žijem sa mi tu dobre/ Örülök, hogy ebben a községben lakom, jó itt élni					
Žijem v obci intenzívny komunitný život, rád vytváram nové vzťahy/Intenzív közösségi életet élek itt, szeretek új kapcsolatokat építeni					
Prežívam kultúrny život v obci, v ktorej bývam./Ebben a községben kulturális életet élek.					
Služby využívam v inej obci, než v ktorej bývam./ Más község szolgáltatásait használok.					
Cítim sa v bezpečí a doma v mojej obci./Biztonságban érzem magam otthon, községemben.					
Socializácia v prímestských obciach je skôr ťažký proces./A szocializáció folyamata külvárosi községekben inkább nehéznek számít.					
Kultúra je dôležitým elementom spolupatričnosti obyvateľov obce./A kultúra fontos tényezője a polgárok összetartozásának.					
Chcem naďalej žiť v mojej obci/Továbbra is ebben a községben szeretnék élni.					
Identita obyvateľov má význam pri budovaní imidžu a postoja obce./A lakók identitásának nagy hatása van					

a község álláspontjához és a község láthatóvá tevéséhez is.					
Mám plány s časom sa presťahovať do inej obce./Terveim szerint idővel más községbe szeretnék költözni.					
Žijem v obci intenzívny komunitný život, rád vytváram nové vzťahy/ Intenzív közösségi életet élek itt, szeretek új kapcsolatokat építeni					

II. 8. Čo vám napadne, keď sa povie prímestská obec "suburbánna zóna"? *Mi jut eszekbe a külvárosi község „szuburbán terület” fogalma hallatán?*

II. 9. Čo vám napadne, keď sa povie " moja regionálna identita"? */Mi jut eszekbe „saját regionális identitás” fogalma hallatán?*

II.10. Najbližšiu identitu cítim */A legközelebbi identitást itt érzem*

k obci v ktorej žijem napr. identita Kvetoslavčana/ községben, melyben élek, pl. Úszori polgár identitása

k mestu, ktoré je blízko mojej obce a ktoré mi ponúka služby napr. identita Šamorínčana/ városban, mely közeli a községemhez, és mely szolgáltatásokat kínál nékem, pl. Somorja polgár identitása

k hlavného mesta napr. identita Bratislavčan/ fővárosunkban, pl. Pozsonyi polgár identitása

k pôvodnej obci, resp. k miestu, odkiaľ pochádzam/ községben, ahonnan származom

Iné:/Más:

III. 1. Ak by ste si teraz vybrali ideálne miesto na bývanie bola by to obec : */Ha most választhatna ideális helyett az életre, ez a község lenne az: *

III.2. Moju obec definujem (volám, nazývam) ako (môžete zaškrtnúť aj viac odpovedí):/ Lakóhelyemet így definálom (hívom, nevezem), (több választ is megjelölhet):

agglomerácia Bratislavy/ Pozsonyi agglomeráció

satelitná oblasť /

suburbánna oblasť/ szuburbán terület

dedina / falu

obec / község

mesto / város

III.3 Čo vám napadne keď sa povie Žitný ostrov / napište 3 asociácie */ Mi jut az eszébe, mikor Csallóközről hall? / írjon le 3 asszociálást *

III.4. Život v Trnavskom kraji hodnotím */ Az életminőséget a Nagyszombati járásban így értékelem*

III.5. Život na južnom Slovensku hodnotím */ Az életminőséget dél Szlovákiában így értékelem *

Pozitívne / Pozitívan

Negatívne / Negatíván

Iné:/ Más:

III. 6. Koľkokrát za týždeň cestujete do obce mimo bydliska? */ Hányszor hetente utazik lakhelyén kívüli faluba? *

necestujem /nem utazok

občas / néha

viackrát za týždeň / többször hetente

denne / naponta

III.7. Akým dopravným prostriedkom cestujete? */ Milyen közlekedési eszközt használ? *

vlastným autom /saját autót

s autami / autókat

s hromadnou dopravou / tömegközlekedést

kombinovane /kombináltan utazok

iné / más

III.8. Ako vnímate úroveň služieb v jednotlivých oblastiach? / Hogyan értékelitek a szolgáltatások minőségét ezekben a terekben?

Služby/ Szolgáltatások	na začiatku problematické/ az elején kérdéses	dodnes sú problémy/ mai napig problémák vannak	nemám s tým problémy/ nincs velem probléma
obchody a služby/ üzletek és szolgáltatások			
zdravotnícke zariadenia/ egészségügyi intézmények			
pracovné možnosti/ munka lehetőségek			
školy, vzdelávanie/ iskolák, oktatás			
cestovanie, doprava/ utazás, közlekedés			
Komunitné centrum alebo park/ Közösségi központ vagy park			
počet voľnočasových/ szabadidő események száma			
počet kultúrnych udalostí/ kulturális események száma			
možnosti na zábavu/ szórakozási lehetőségek			
fungovanie úradov/ a hivatalok működése			
jazyk "starousadlíkov"/ az ősi lakók nyelve			
kultúra "starousadlíkov"/az ősi lakók kultúrája			

III.9. Čo by ste chceli zmeniť v budúcnosti v obci, v ktorej žijete? */ Mit szeretne jövőben

megváltoztatni a községben, melyben él? *

III.10. Ak Vás výsledky výskumu zaujmajú, mailom Vám ich pošleme (zadajte email): */ Ha érdeklík a keresés eredményei, mailben szívesen elküldjük (adja meg email címét): *